

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Elektronické podvádění studentů na vysoké škole

Electronic Student Cheating at University

STUDIJNÍ PROGRAM

Specializace v pedagogice

STUDIJNÍ OBOR

Učitelství odborných předmětů

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. PhDr. Dana Dobrovská, CSc.

SOUKUPOVÁ

KRISTÝNA

2017

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení:	Šoukupová	Jméno:	Kristýna	Osobní číslo:	365599
Fakulta/ústav:	Masarykův ústav vyšších studií (MÚVS)				
Zadávací katedra/ústav:	Oddělení pedagogických a psychologických studií				
Studijní program:	Specializace v pedagogice				
Studijní obor:	Učitelství odborných předmětů				

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce:
Elektronické podvádění studentů na vysoké škole

Název bakalářské práce anglicky:
Electronic Student Cheating at University

Pokyny pro vypracování:

Bakalářská práce se bude zabývat problematikou elektronického podvádění u studentů vysoké školy. Cílem práce je zjistit, jaké formy elektronického podvádění studenti využívají, jak často se uchylují k podvodům a jak si toto neetické jednání odůvodňují. Práce bude mít teoreticko-empirický charakter, přičemž empirické šetření bude provedeno metodou dotazníků. Dotazník bude použit u studentů ČVUT v Praze. Na základě vyhodnocení výsledků dotazníků bude navržen způsob, jak neetické chování studentů minimalizovat.

Seznam doporučené literatury:

LABEFF, Emily E., et al. Situational ethics and college student cheating. *Sociological Inquiry*, 1990, 60.2: 190-198.
MAREŠ, Jiří. Tradiční a netradiční podvádění ve škole. *Pedagogika*, 2005, 55.4: 310-335.
NEWSTEAD, Stephen E.; FRANKLYN-STOKES, Arlene; ARMSTEAD, Penny. Individual differences in student cheating. *Journal of Educational Psychology*, 1996, 88.2: 229.

Jméno a pracoviště vedoucíhoj bakalářské práce:
doc. PhDr. Dana Dobrovská, C.Sc., Oddělení pedagogických a psychologických studií

Jméno a pracoviště konzultanta(jky) bakalářské práce:

Datum zadání bakalářské práce: 20.1.2017 Termín odevzdání bakalářské práce: 5.5.2017
Platnost zadání bakalářské práce: 30.9.2018

Podpis vedoucíhoj práce

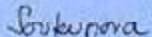

Podpis vedoucíhoj ústavu/katedry

Podpis děkana(ky)

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

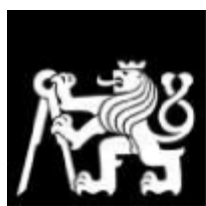
13.4.2017

Datum převzetí zadání

Podpis studenta(ky)

SOUKUPOVÁ, Kristýna. *Elektronické podvádění studentů na vysoké škole*. Praha: ČVUT 2017. Bakalářská práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ
ČVUT V PRAZE**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že jsem všechny použité zdroje správně a úplně citovala a uvádím je v příloženém seznamu použité literatury.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Praze dne: 3.5. 2017

Podpis:

Poděkování

Upřímně děkuji mé vedoucí práce, doc. PhDr. Daně Dobrovské, CSc., za její odborné vedení, konzultace, rady a připomínky při psaní této práce.

Abstrakt

Tato bakalářská práce je zaměřena na problematiku elektronického podvádění na vysoké škole. Cílem práce bylo zjistit, jaké formy elektronického podvádění studenti využívají, jak často se uchylují k podvádění a jak si toto neetické chování odůvodňují. Práce má teoreticko-empirický charakter. Teoretická část je rešerší odborné literatury, definuje pojem podvádění, uvádí jeho kategorizaci a přibližuje problematiku elektronického podvádění. V rámci empirické části proběhlo dotazníkové šetření na jedné z fakult ČVUT v Praze. V práci jsou uvedeny výsledky výzkumu a porovnány s údaji udávanými odbornou literaturou. Sledovány byly jak formy elektronického podvádění, které studenti využívají, tak četnost podvádění a motivace respondentů k tomuto nečestnému chování. Na základě dat získaných z dotazníku jsou v závěru práce navrženy možnosti, jak elektronické podvádění studentů minimalizovat. Z výsledků je patrné, že podvádění je rozšířeným jevem a je třeba mu věnovat pozornost.

Klíčová slova

podvádění
elektronické podvádění
vysokoškolský student
motivace k podvádění
postoje k podvádění
prevence podvádění

Abstract

The bachelor's thesis is aimed at the issue of student electronic cheating at the university. The thesis has both theoretical and empirical background. The theoretical part is a review of the literature, this part deals with the concept of cheating, its categorization and approaches the issue of electronic cheating. The main goal of this thesis is to determine which forms of electronic cheating student use, how often are they cheating and how they apologize for their academic dishonesty. The practical part is based on a questionnaire sent to students from one chosen faculty of CTU in Prague. All the data are shown in the text and compared to the results of the previous researches. The forms of electronic cheating used at the university were monitored and the frequency of cheating and the respondents' motivation to this unfair behaviour were assessed. At the end of the thesis are proposed ways to limit the electronic student cheating. Results have shown that cheating is a widespread phenomenon and attention must be paid to it.

Key words

academic dishonesty
electronic cheating
university student
motivation for cheating
attitudes toward cheating
prevention of cheating

Obsah

Úvod	5
1 PODVÁDĚNÍ	8
1.1 Definice podvádění.....	8
1.2 Kategorizace školního podvádění	8
1.3 Elektronické podvádění.....	9
1.3.1 Technologie používané k podvádění ve škole	9
1.3.2 Postupy užívané pro elektronické podvádění.....	10
1.3.3 Výzkum v oblasti elektronického podvádění studentů.....	12
1.3.4 Metody výzkumu elektronického podvádění	12
2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ PODVÁDĚNÍ	13
2.1 Vybrané faktory.....	15
2.1.1 Pohlaví.....	15
2.1.2 Vliv spolužáků.....	16
2.1.3 Osobnost učitele.....	16
3 PŘÍSTUPY STUDENTŮ K PODVÁDĚNÍ	17
3.1 Postoje studentů k podvádění.....	17
3.2 Odůvodnění nečestného chování.....	18
4 ZAMEZENÍ ELEKTRONICKÉHO PODVÁDĚNÍ	19
4.1 Prevence	19
4.2 Omezení elektronickému podvádění.....	20
4.2.1 Způsob zkoušky, zadání prací a testů.....	20
4.2.2 Organizační opatření.....	21
4.2.3 Technické zabezpečení.....	21
5 CÍL, VÝZKUMNÝ PROBLÉM, OTÁZKY A HYPOTÉZY	23
6 METODIKA VÝZKUMU	24
6.1 Výzkumná metoda.....	24
6.2 Výzkumný soubor a sběr dat.....	25
7 H1: PREFERENCE PODVÁDĚNÍ	28
8 H2: ČETNOST EL. PODVÁDĚNÍ	30
9 H3: VLIV SPOLUŽÁKŮ	33

10	H4: POSTOJ K PODVÁDĚNÍ.....	36
11	OSTATNÍ VÝSLEDKY.....	39
11.1	Důvody k podvádění.....	39
11.2	Možnosti omezení podvádění na VŠ.....	41
11.2.1	Návrhy opatření.....	43
	Závěr.....	46
	Seznam použité literatury.....	48
	Seznam obrázků.....	51
	Seznam tabulek.....	52
	PŘÍLOHA.....	53

Úvod

Podvádění je společností vnímáno jako závažný, negativní jev, kterého by se každý jedinec se správně nastavenými morálními hodnotami měl vyvarovat. Přesto však málokdo z nás může říct, že nikdy nepodváděl.

Asi každý během svého života zažil nutkání nahlédnout během testu ke spolužákovi a dle výsledků studií zaměřených na tuto problematiku většina z nás tomuto nutkání neodolala. Podle prací na téma školního podvádění se k některé formě akademické nečestnosti přiznává až 97 % studentů.

Ačkoli některé studie prokázaly spojitost mezi školním podváděním a podváděním i v dalších sférách osobního a pracovního života, v České republice zůstává prozatím tento jev mimo hlavní zájem výzkumníků. Opačná situace je ve Spojených státech, kde již delší čas probíhají studie podvodného chování na akademické půdě a odborníci zde poukazují na alarmující výsledky a stále se zvyšující trend výskytu podvádění.

Rozvoj podvádění bývá často spojován s rozvojem komunikačních a výpočetních technologií. S objevem nových elektronických zařízení přibývá i možností, jak opisovat a podvádět. Klasické psané taháky tak postupně nahrazují mobilní telefony vybavené internetovým připojením a fotoaparáty. Zejména američtí autoři varují před rychle se rozšiřujícím úkazem, který se může stát celosvětovým problémem.

V mé bakalářské práci se zaměřuji na problematiku podvádění na jedné z fakult Českého vysokého učení technického v Praze. Cílem práce je zjistit jaké formy elektronického podvádění studenti využívají, jak často se uchylují k podvádění a jak si toto neetické chování odůvodňují.

Práce má empiricko-teoretický charakter. Teoretická část je rešerší české i zahraniční literatury. V teoretické části práce se zabývám pojmem podvádění, jeho definicí a dělením. Dále se detailně věnuji elektronickému podvádění a současnému stavu výzkumu v této oblasti. V dalších kapitolách jsem se zaměřila na faktory, které ovlivňují výskyt podvádění v akademickém prostředí a na postoje studentů k nečestnému jednání. Poslední kapitola této části je zaměřena na možnosti zamezení výskytu podvádění na vysoké škole.

Pro empirickou část jsem zvolila kvantitativní přístup a šetření jsem provedla metodou elektronického dotazníku. Výsledky získané z dotazníku jsou rozděleny do pěti částí zaměřených na způsoby podvádění, které studenti preferují, jak často se k nečestnému chování uchylují, čím jsou při tom ovlivňováni a jaký postoj zauímají k jednotlivým druhům nečestného chování. V této části se zabývám také tím, jaké důvody vedou studenty k podvádění a jaká opatření by dle studentů mohla vést k omezení akademické nečestnosti.

V závěrečné kapitole jsou shrnuty výsledky mého výzkum a na základě zpracování dat z dotazníkového šetření jsou navrženy způsoby, jak minimalizovat nečestné chování studentů na vysoké škole.

TEORETICKÁ ČÁST

1 PODVÁDĚNÍ

Názory na to, co je a není podvádění se výrazně liší. Jednotliví autoři přináší různé definice. Pokud se chceme touto problematikou blíže zabývat, je potřeba si nejdříve pojem podvádění vymezit.

1.1 Definice podvádění

Vacek (2013, s. 109) si pro pojem podvádění vypůjčil definici z Ottovy všeobecné encyklopedie a říká: „Podvádění je obecně lstivé či manipulativní jednání se škodlivými následky.“ Pro školní podvádění pak Vacek (2013, s. 109) uvádí Eisenbergovu (2004) definici a popisuje školní podvádění jako „získávání a používání informací ze zakázaných zdrojů a jejich využívání pro zlepšení svého školního hodnocení.“

V České republice se většina prací na téma školního podvádění opírá o definici Cizka, shrnutou do 3 bodů (Cizek, 2003 in Mareš, 2005):

Podvádění je:

1. chování, při kterém student nedodrží pravidla stanovená školou
2. chování, které nespravedlivě přináší výhody jednomu studentovi na úkor zbytku kolektivu
3. chování, které zvyšuje nepřesnost pedagogických závěrů, vynášených dle výkonu žáka

Dobrovská (2006) pak pro akademickou nečestnost (academic dishonesty) uvádí definici L. R. Jonese (2001): „Zcizení myšlenek a dalšího intelektuálního vlastnictví, a to bez ohledu na to, zda jsou publikovány nebo ne.“

1.2 Kategorizace školního podvádění

Mareš (2005) ve své přehledové studii rozděluje školní podvádění na tradiční a netradiční (vyžívající netradiční technologie) a uvádí přehled činností, které lze do těchto kategorií zařadit. Vacek (2011) říká, že základními formami akademické nečestnosti jsou opisování a napovídání, přičemž s přihlédnutím k Marešovu dělení se obě formy vyskytují jak v tradiční, tak v netradiční podobě.

Cizek (2003 in Vrbová, 2013) člení školní podvádění do 3 tříd:

1. příjem nebo předávání informací jiným studentům v rozporu s pravidly stanovenými školou (např. napovídání)

2. použití nepovoleného materiálu během testu nebo při přípravě domácího úkolu (např. tahák)
3. získání výhod pro hodnocení výkonu zneužitím chyb osob, postupů nebo procesů (např. prolomení hesla do učitelova počítače a přepsání známky).

1.3 Elektronické podvádění

Dobrovská In Vaněček a kol. (2016, str. 140) uvádí, že „elektronické podvádění se od klasického liší tím, že je provedeno za pomoci informačních a komunikačních technologií.“

Názory na to, zda rozvoj technologií souvisí s rozvojem podvádění se liší. Lathroop a Foss (2000) uvádí, že zhoršení etiky souvisí s rozvojem internetu a technologií, podobně jako Stephens a kol. (2007), který považuje podvádění za rozšířený problém, ke kterému digitální technologie přispívají, ale nezpůsobují ho pouze ony. Elektronická zařízení jsou dle něj pouze nástroj, ne příčina podvádění. Ma a kol. (2008) pak říká, že studenti podváděli i dříve a s rozvojem technologií se pouze mění cesty, jak toto nečestné chování provádějí.

1.3.1 Technologie používané k podvádění ve škole

Přehled elektronických přístrojů, které studenti v současné době využívají k nečestnému jednání uvádí např. Keresztury a Cser (2013) či Harper (2006).

Jedná se především o mobilní telefony vybavené mobilním internetem a fotoaparáty, kapesní počítače (palmtop), inteligentní kalkulačky, chytré hodinky, miniaturní vysílačky či MP3 přehrávače. Harper (2006) uvádí mimo již klasických zařízení také Super Pen Profesional, což je speciální pero, které dokáže skenovat texty, uložit je a přenést do počítače nebo tzv. keyloggery, softwary, které zaznamenávají stisky kláves (např. Keykat, KeySnitch atd.). Keresztury a Cser (2013) pak navíc popisují UV pero, píšící speciálním inkoustem, viditelným pouze pod UV světlem. U popisu UV pera na českém serveru Bestdarky.cz je uvedeno přímo toto: „Pokud jste školou povinní, není nic snazšího, než si napsat tahák na papír a dát si ho při písemce na lavici. Všem se bude zdát, že je prázdný, jenže až se vyučující nebude koukat, posvítíte si na něj a... dostanete za jedna!“ Jedná se tedy o výrobek primárně určený k podvádění ve škole.

Na internetu lze také dohledat tipy na vytvoření taháků a oklamání učitelů. Stránka www.opisovani.cz/tahaky přináší tipy na taháky a uvádí pravidla opisování, podobně jako např.: www.tahaky.estranky.cz/ a mnoho dalších. Se schováním taháku pomáhají také videa, např. „11 nejlepších tipů, jak schovat tahák“ (www.youtube.com/watch?v=1NF_YEWmVL8).

Existuje i celá řada stránek nabízejících zdarma či za úplatu referáty, seminární či závěrečné práce. Při zadání hesla „hotové seminární práce“ nabízí vyhledávač

google.cz 21 000 možností (např.: www.napisemezavas.cz, www.diplomkyaseminarky.cz atd.).

Studenti vysokých škol pak sdílejí zkušenosti ze zkoušení a testů či hotové domácí úkoly ve speciálních skupinách na sociálních sítích, prostřednictvím společných emailových stránek či na webových stránkách (pro VŠE v Praze je to <http://vseborec.cz/>, pro ČVUT v Praze <http://cvut.mrkev.net/> atd.).

1.3.2 Postupy užívané pro elektronické podvádění

Podle Mareše (2005) lze elektronické podvádění rozdělit do 3 základních kategorií:

1. Získávání, poskytování nebo vyžadování informací
2. Práce s nepovolenými materiály nebo nepovolený způsob práce s prameny
3. Podvádění ovlivňující průběh zkoušení a hodnocení

Přehled konkrétních postupů využívaných pro nečestné studentské jednání uvádí tabulka 1.

Tabulka 1 Konkrétní postupy studentského podvádění (převzato a upraveno z Mareš (2005))

Typ podvádění	Nástroj	Konkrétní postup
Získávání, poskytování nebo vyžadování informací	počítač	opisování ze spolužákova počítače v počítačové učebně
		"zkopírování" (Print Screen) testu na obrazovce
	mobilní telefon	SMS zprávy – zasílání testových otázek a odpovědí či opisování odpovědí ze zprávy
		vyfotografování testu a jeho rozesílání pomocí MMS či mobilního internetu
		mobilní internet – rozesílání testových otázek, opisování
	miniaturní vysílačka	nechat si napovídat
napovídat někomu přes vysílačku		
Práce se zakázanými materiály nebo nepovolený způsob práce s prameny	elektronický tahák	opisování z kapesního počítače, el. diáře, mobilního telefonu, ...
		zkopírování souboru přineseného na flash disku
		stažení souboru z internetu
	zvukový tahák	opisování z walkmanu, CD rom, MP3, ...
	plagiátorství	stažení a odevzdání práce jiného autora pod svým jménem (paper-mill)
		zkopírování textu bez náležité citace
		naskenování obrázku či textu z tradičního zdroje bez uvedení citace
elektronický překladač	využití překladače při zkoušení z cizího jazyka	
Podvádění ovlivňující průběh zkoušení a hodnocení	počítač	přihlášení se do systému pod cizím jménem
		využití vzdáleného přístupu
		využití konzultantů při distančním zkoušení
		diskuze o správném řešení testu ve skupině na sociálních sítích a fórech
		prolomit heslo do testového systému/ učitelova počítače (cracking)
		sledování činnosti ostatních během testu přes monitorovací program (spyware)

1.3.3 Výzkum v oblasti elektronického podvádění studentů

Ačkoli problematika podvádění není nový fenomén, dostává se do popředí zájmu hlavně v posledních letech.

V zahraniční literatuře se setkáváme nejčastěji s pojmy academic cheating a academic dishonesty (např.: Lathrop a Foss, 2000; Jones, 2001). S klasickým pojetím podvádění se neztotožňuje Pabian (2015), který odmítá pojmy cheating a dishonesty a nahrazuje je pojmem copying. Pabian také uvádí, že studentské opisování je nedílnou součástí českého vysokoškolského vzdělání.

Velká část studií zaměřených na školní podvádění pochází ze Severní Ameriky (např.: Stephens a kol., 2007; McCabe a kol., 2012). V Evropě se s výzkumem nečestného jednání mezi žáky a studenty setkáme méně často (např. Švédsko – Fonseca, 2013; Maďarsko – Keresztury a László, 2013, Velká Británie – Ashworth a kol., 1997). V České republice je zaměření na tuto problematiku ojedinělé, nicméně i zde dochází k rozvoji zájmu (Mareš, 2005; Dobrovská, 2006; Vacek, 2011; Vrbová a Stuchlíková, 2012; Pabian, 2015). Objevuje se také řada závěrečných prací na toto téma (např.: Panáková, 2011; Říhánková, 2015; Červená, 2015; Matoušek, 2016, Vrbová, 2013). Přehled českých závěrečných prací na téma podvádění přináší Matoušek (2016).

Liší se také pohled autorů na příčiny podvádění. V Evropě je problém podvádění vnímán spíše jako problém morálky (Vrbová a Stuchlíková, 2012), zatímco v USA badatelé pojí podvádění se školou jako institucí a zaměřují se na spojení s organizací školního života. Ve svých výzkumech se zabývají honour codes na univerzitě (obdoba školního řádu, uvádí soupis nečestného chování, kterému je třeba se vyvarovat a popisuje možné sankce při porušení uvedených pravidel (Vrbová a Stuchlíková, 2012), univerzitní politikou, rolí vrstevníků či sankcemi za přistižení (McCabe a kol., 2012).

Současný výzkum se zabývá také pohledem studentů na podvádění za pomoci elektronických prostředků. Vrbová a Stuchlíková (2012, str. 321) citují výsledek výzkumu Molnara a kol. (2008), kteří zjistili, že: „podvádění pomocí informačních technologií, které je založeno na porušení duševního vlastnictví se žákům jeví v porovnání s podváděním, při kterém se nepoužijí informační technologie jako přijatelnější.“ Preiss, Nohavová a Stuchlíková (2013) ve své studii srovnávají přístupy k podvádění u vysokoškolských studentů z USA a České republiky a poukazují na skutečnost, že čeští studenti mají oproti americkým vrstevníkům mnohem benevolentnější postoj k opisování z internetu bez uvedení zdroje.

1.3.4 Metody výzkumu elektronického podvádění

Jak uvádí Vrbová (2013) ve výzkumu školního podvádění za pomoci informačních technologií se uplatňují 3 základní způsoby:

- vlastní výpovědi participantů (self-reported) – dotazník, interview (Vacek, 2011; McCabe, 2012)
- modelové studie (Vignette)- krátký popis určité situace, ke které se dotazovaný student vyjadřuje (Vonkova a kol., 2017)
- laboratorní studie/přímá pozorování (Pabian, 2015)

Nejčastější metodou výzkumu v této oblasti je dotazování. Nevýhodou je závislost výzkumu na upřímnosti dotazovaných, kteří se mnohdy snaží dělat se lepšími a nečestné jednání nepřiznávají (Vrbová, 2013).

Klasické metody zpochybňuje Pabian (2015), který prováděl výzkum na několika vysokých školách v České republice. On sám prováděl výzkum metodou pozorování, kdy se i přímo zúčastnil testování a sledoval ostatní studenty během podvádění. Uvádí také, že výzkum nemusí být prováděn skrytě, ale je třeba si vybudovat důvěru jak studentů, tak učitelů.

2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ PODVÁDĚNÍ

Mnoho, zejména zahraničních autorů, se snaží odhalit, které faktory mají vliv na výskyt a frekvenci podvádění. Nejčastěji se výzkumy soustřeďují na individuální faktory (pohlaví, věk atd.), v poslední době však přibývá také zaměření na kontextové faktory (etický kodex a politika školy, role vrstevníků atd.) (Pabian, 2015). Harper (2006) zmiňuje také výzkumy zaměřené např. na zapojení studentů v atletickém družstvu, nedostatek integrity aj. Ani přes řadu studií, nelze stanovit přesnou charakteristiku podvádějícího žáka či prostředí, jež k tomuto chování vede.

Vzhledem k velkému množství faktorů ovlivňujících podvádění, existují také různé možnosti rozdělení. Vrbová a Stuchlíková (2012), které čerpají z práce Whitleyho (1998) rozdělují faktory do 5 kategorií (demografické faktory, názory na podvádění, osobnostní charakteristiky, situační faktory a jiné). Kategorie dle Whitleyho (1998) jsou uvedeny v tabulce 2.

Tabulka 2 Faktory ovlivňující podvádění studentů (převzato a upraveno do tabulkové podoby z Whitley (1998) in Vrbová s Stuchlíková (2012))

Skupina faktorů	Příklad faktoru
demografické faktory	pohlaví
	schopnosti
	orientace na známky nebo znalosti
	školní docházka
	podvádění v minulosti
	podmínky pro studium
	čas strávený studiem
	mimoškolní aktivity
názory na podvádění	kladný vztah k podvádění
	sociální normy vztahující se k podvádění
	přesvědčení o schopnosti podvádět
	morální normy
osobnostní charakteristiky	morální rozvoj
	motivace k výkonu
	odcizení
	deviantní chování
	impulzivnost
	pocity viny
	sebeúcta
	úzkost
	interpersonální aspekty
	víra ve spravedlivý svět
	situační faktory
velikost a uspořádání třídy	
školní zátěž	
soutěživost	
podmínky zkoušení – testy a alternativní formy testů	
riziko odhalení	
potrestání při odhalení	
jiné	
	názor na spravedlnost učitele

Jiné dělení přináší Dobrovská (In Vaněček a kol. (2016), kteří uvádí 3 kategorie (faktory související se studentem, faktory související se školou, faktory související s učitelem). V tabulce 3 jsou uvedeny jednotlivé příklady faktorů, které lze zařadit do kategorií dle Dobrovské (In Vaněček a kol. (2016)).

Tabulka 3 Faktory ovlivňující podvádění (převzato z Vaněček a kol. (2016))

Skupina faktorů	Příklad faktorů
Faktory související se studentem	věk studenta, ročník studia
	vztah ke škole
	vztah ke studiu (povrchní učení, osobní priority, vztah k učiteli)
	intelektové schopnosti
	úspěšnost ve studiu
	temperament studenta
	motivace studenta (motiv výkonu, strach ze špatných známek)
	morální hodnoty studenta
Faktory související se školou	vědomí, že ostatní podvádějí
	náročnost studia
	studijní obor (technický, humanitní, umělecký)
	velikost vysoké školy, počet studentů
	anonymita prostředí
	existence etického kodexu vysoké školy
Faktory související s učitelem	příležitost k podvádění
	osobnost učitele
	zájem o studenty
	odbornost
	pečlivost
	znalosti z oblasti výpočetní techniky
	způsob a kvalita výuky, schopnost vysvětlit látku
	smysluplnost a zajímavost učiva
	spravedlivé hodnocení výkonu
kontrola identity studenta u zkoušení	

2.1 Vybrané faktory

Jelikož se výzkum zaměřuje na celou řadu faktorů (viz výše), pro účely své bakalářské práce se blíže věnuji pouze několika z nich.

2.1.1 Pohlaví

Ačkoli je souvislost mezi pohlavím respondentů a podváděním předmětem mnoha výzkumů (např. Vrbová a Stuchlíková, 2012) a závěrečných prací (např. Římánková, 2015; Matoušek, 2016), výsledky jednotlivých prací se zcela liší. Mareš (2005) uvádí, že na počátku školní docházky nehraje při podvádění pohlaví žáků roli,

s přibývajícím věkem však více podvádí chlapci. Větší výskyt podvádění u mužů odůvodňuje tím, že něžnější pohlaví má větší tendence dodržovat pravidla a více domýšlí následky svého chování. Římánková a Sedláček (2016) přináší přehled studií zaměřených na toto téma a uvádí autory, jejichž výzkum ukázal na to, že pohlaví při podvádění nehraje roli, že více podvádí chlapci i že více podvádí dívky. Roli faktoru pohlaví na podvádění v rámci všech fakult ČVUT v Praze sledoval Matoušek (2016). Jeho výzkum potvrdil hypotézu, že pohlaví respondenta nemá vliv na postoje k tomu, co je a není podvádění

2.1.2 Vliv spolužáků

Pozitivní korelaci mezi pozorováním nečestného chování u spolužáků a vlastním podváděním prokázalo několik studií (např.: McCabe a Treviño, 1993). Někteří autoři mluví o tzv. kultuře podvádění, kdy se podvádí, protože to dělají všichni (Ma a kol. 2008; Pabian (2015). Jensen a kol. (2002 In Římánková a Sedláček, 2016) říká, že žáci pozorují podvádění u svých spolužáků, učí se od nich různé techniky a jelikož podvádějí všichni, nevidí v tom nic špatného. Pabian (2015) hovoří o tom, že podvádění je nedílnou součástí vysokoškolského studia, což potvrzuje svým výzkumem na několika českých vysokých školách. Ma a kol. (2008) se opírá o svůj předchozí výzkum (2006) a uvádí participační kultury jako největší přispěvatele podvádění (70 % dotazovaných studentů uvedlo, že v jejich okolí je někdo, kdo online podvádí).

Červená (2015), která svůj výzkum zaměřila na studenty jedné z fakult ČVUT v Praze uvádí, že 50 % respondentů si myslí, že většina nebo všichni jejich spolužáci podvádějí. Vrbová (2013) ve své disertaci uvádí pouze slabý přímý vliv podvádění spolužáků na vlastní podvádění respondentů. Říká také, že záleží na druhu nečestného chování. Podle ní je klamání oproti podvádění samostatnější činností a jako příklad klamání uvádí plagiátorství. Cizek (2003 in Vrbová a Stuchlíková, 2012) konstatuje, že pokud student vidí spolužáky podvádět, je pro něj vlastní podvádění snadněji omluvitelné, a navíc od ostatních může čerpat nápady, jak podvádět. Dle Fonsecy (2013) narůstá přesvědčení studentů i učitelů, že podvádění je nedílnou součástí studia, tzn. jakousi školní normou a díky tomu je snadnější ho tolerovat. Ukazuje se, že podvádění není principem morálky, ale spíše sociální konvence (Murdock a kol., 2007 in Pabian, 2015). To potvrzuje i Vrbová (2014, str. 457), která říká: „všichni opisují, protože to dělají všichni a od dobrých žáků se přímo očekává, že ostatní nechají, aby od nich opisovali.“

2.1.3 Osobnost učitele

Vrbová (2013) ve své disertační práci uvádí osobnost učitele jako nejsilnější prediktor pro podvádění a lhaní starších žáků. Pokud mají žáci s učitelem dobrý vztah, snižuje se četnost jejich nečestného jednání. Ashworth a kol. (1997) na základě

interview se studenty přičítá větší výskyt podvádění ve školách nedostatku kontaktu zaměstnanců univerzity se studenty, což vede k odcizení studentů od školy. Vliv má také laxní přístup učitelů, zadávání stále stejných úkolů a testů a neaktualizovanost přednášek. Pabian (2015) poukazuje na to, že podvádění je specifické pro dané prostředí a mimo jiné závisí i na učiteli kolik studentů a jakým způsobem bude podvádět. Vliv má také způsob zadávání testu, testy s výběrem odpovědí či testy nepodporující kritické myšlení umožňují studentům snáze podvádět (Cizek, 2003 in Vrbová, 2013). Pokud učitel učivo špatně vykládá, nestará se o to, jestli žáci porozuměli vyložené látce, má přehnané požadavky a přeceňuje svůj předmět či je mu jedno, jestli studenti podvádějí, vede to opět k posílení podvádění ve škole (Vaněček a kol., 2016).

3 PŘÍSTUPY STUDENTŮ K PODVÁDĚNÍ

Zatímco podvádění bráno jako obecný čin je odsuzováno, nelze jednoznačně určit, jaké jednotlivé typy chování bychom měli zavrhnout a vyhodnotit jako to, co by se dělat nemělo. Příkladem takového sporného jednání je např. snaha získat testové otázky od spolužáků, kteří již test absolvovali. Postoje k podvádění jsou vesměs negativní, liší se však to, jak se k tomuto jednání staví učitelé a jak samotní studenti. Postoje studentů jsou oproti postojům učitelů benevolentnější (Vrbová, 2013; Tomášková, 2013).

3.1 Postoje studentů k podvádění

Emrová (2010, str.32) popisuje postoje následovně: "Postoje vyjadřují náš hodnotící vztah k různým sociálním objektům v našem prostředí, tedy, co upřednostňujeme, resp. co nemáme rádi. Postoj jako vnitřní vztah hodnocení se projevuje ve způsobu chování." Některé postoje jsou vrozené, jiné se vytváří během našeho života (Emrová, 2010).

Z dotazníkového šetření Vrbové (2013) u žáků 9. tříd základních škol a 4. ročníků osmiletých gymnázií vyplývá, že žáci nejvíce odsuzují chování spolužáků, které je v rozporu se školní disciplínou (opisování z knih a sešitů, falešné omluvenky atd.) a je u něj jasný negativní přístup okolí. Zatímco opisování z tištěných knih a sešitů je žáky odsuzováno, stažení referátu z internetu je tolerováno a žáci na něm nevidí nic špatného.

Studenti také rozlišují mezi napovídáním a opisováním. Zatímco napovídání je bráno jako prosociální chování, kdy se napovídající snaží i přes riziko dopadení a potrestání pomoci ostatním, opisování je považováno za podvodnou činnost (Vacek,

2011), za vážné porušení norem ho však žáci nepovažují (Fonseca, 2013). Pokud student podvádí „za účelem přežití“ (slabší žáci, žáci s vrozenou vadou) je toto chování ostatními žáky tolerováno a jsou ochotni na něm i participovat (Fonseca, 2013).

Preiss a kol. (2013) srovnávali přístup českých a amerických vysokoškolských studentů k podvádění ve škole. Na základě stejných dotazníkových šetření v USA a ČR, přišli na to, že čeští studenti jsou oproti americkým kolegům benevolentnější k opisování z internetu bez uvedení zdroje. Zjišťování obsahu testu dopředu před vykonáním zkoušky či zápočtu se naopak čeští studenti staví přísněji a přes 70 % z nich označuje toto chování za podvod, v USA si to myslí pouze 44 % respondentů. Výzkum také prokázal, že čeští studenti podvádí mnohem více než studenti v USA.

McCabe (2005) zjistil, že 93 % vysokoškolských studentů považuje použití elektronického zařízení při podvádění za závažný problém, pouze 64 % však smýšlí o učení se na otázky z předchozího testu jako o podvádění. Ma a kol. (2008) říká, že přístup studentů konline podvádění je laxní a uvádí, že dle výzkumu The Centre of Academic Integrity z roku 2005 nepovažuje 77 % studentů 1-2 vět bez citace jako závažný problém, podobné číslo (76 %) uvádí i McCabe (2005).

Ukazuje se, že akademická nečestnost je v mnoha případech doprovázena i pracovní nečestností. Studenti, kteří podvádějí na střední nebo vysoké škole, se budou pravděpodobně uchýlovat k obdobnému chování i na pracovišti. Pozitivní korelaci pro tyto dvě proměnné prokázaly Nonis a Swift (2001, v Harper, 2006). V zaměstnání mohou studenti se sklony k nečestnému jednání např. zneužívat pracovní majetek, lhát o tom, že jsou nemocní, falšovat dokumenty či podvádět během testování v zaměstnání (Harper, 2006).

3.2 Odůvodnění nečestného chování

Dobrovská (In Vaněček a kol., 2016) čerpají z výzkumu Jensena a kol. (2002) a shrnují nejpříjemnější a nejméně přijatelné důvody studentů k podvádění. Nejvíce přijatelné příčiny podvádění jsou snaha postoupit do dalšího ročníku či získat lepší zaměstnání, obavy ze zklamání rodičů, cíl vyhnout se opravné zkoušce či podvádění u učitele, který nejedná spravedlivě. Studenti nejméně souhlasí s podváděním kvůli přílišné ctižádosti či zvýšení adrenalinu, s opakováním nečestného chování, které nebylo potrestáno a s přístupem, kdy podvádějící student nepovažuje podvádění za problém.

Dobrovská (In Vaněček a kol., 2016, str.348) uvádí také přehled ospravedlnění studentů zaměřených vůči osobě učitele, objektivním důvodům i vůči sobě, viz také původně Dobrovská (2008).

„Učitel:

- si opisování nevšímá
- má přehnané požadavky, přeceňuje svůj předmět
- špatně vysvětluje
- nehodnotí spravedlivě

Předmět:

- je nezajímavý
- je nedůležitý

Student:

- potřebuje udělat zkoušku, aby postoupil do dalšího semestru
- nerozumí učivu
- ví, že opisují všichni a mají díky tomu lepší hodnocení bez námahy
- připouští lenost“

Dle Fonsecy (2013) vnímají žáci učitele jako jednu z příčin podvádění. Pokud učitel přehlídí zjevné opisování, vyučuje podle žáků zbytečný předmět, má přehnané požadavky či nemá odpovídající odbornou úroveň výkladu, přispívá k podvodnému chování žáků během testů. Fonsecaův výzkum poukazuje také na důležitost spravedlnosti. Jestliže se žákům jeví hodnocení učitele nespravedlivé, jsou více motivováni k nečestnému jednání a své jednání si tím i odůvodňují.

4 ZAMEZENÍ ELEKTRONICKÉHO PODVÁDĚNÍ

Stejně jako u klasického podvádění, je velmi obtížné zamezit výskytu elektronického podvádění u studentů. Dovoluji si zde citovat jednoho z respondentů mého dotazníkového šetření: „*Podvádění vždy bylo a vždy bude. Elektronické podvádění je jen jeho přirozeným technologickým vývojem a myslím si, že se nedá výrazně omezit.*“ I přes to, že omezení elektronického podvádění je obtížné, přece jen existují způsoby, které ho omezují, a právě jimi se budu v následující kapitole zabývat.

4.1 Prevence

Aby se dalo předcházet podvádění u studentů, je třeba pevně definovat jak pravidla a principy, které je třeba dodržovat, tak možné tresty při překračování těchto předpisů. Lathrop a Foss (2002) v Ma a kol. (2008) stejně jako Ashworth a kol. (1997)

uvádí, že někteří studenti se obávali nevědomého plagiátorství díky nejasnostem v tomto pojmu. Na základě tohoto zjištění Lathrop a Foss (2002) doporučují jasně definovat plagiátorství a mluvit o něm se studenty.

ČVUT v Praze se řídí Etickým kodexem platným od roku 2014. V preambuli, odstavec 2 je uvedeno: „Ustanovení Etického kodexu se odvolávají na etické principy, které jsou svým obsahem vzorem normativního chování pro celou společnost a jsou chápány jako důsledek obecných a všeobecně uznávaných morálních i formálních zásad chování skupin jednotlivců a skupin ve vyspělé společnosti s přihlédnutím k charakteru vysokoškolského vzdělávání a výzkumné práce.“ V odstavci 3, 2. části preambule je také: „Mravnost není právně vymahatelná. Primárně by mělo být provinění proti etice reflektováno individuálním vědomím – svědomím. Závažná a vědomá porušení tohoto Etického kodexu mohou však být posuzována jako porušení pracovních povinností, resp. disciplinární přestupek.“

Mimo Etického kodexu existuje na ČVUT v Praze také Metodický pokyn č. 1/2009 O dodržování etických principů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací. Plagiátorství je zde definováno takto: „Plagiátorstvím se rozumí opisování, přebírání a publikování cizích myšlenek či výsledků výzkumu a jejich vydávání za své bez uvedení původního zdroje. Jedná se jak o přestupek proti etickým principům vědecké a publikační činnosti, tak případně o porušení autorských práv původního autora (ČVU14).“ V tomto Metodickém pokynu je dále uvedeno, jak správně citovat, jak pracovat s informačními zdroji a co je to autorská etika.

4.2 Omezení elektronickému podvádění

Jak již bylo řečeno, zcela zamezit podvádění nelze. Studenti jsou vynalézaví a vždy si nějakou cestu najdou. Existují však účinné kroky, které pomáhají podvádění omezit.

4.2.1 Způsob zkoušky, zadání prací a testů

Pokud je studentům zadáván stále stejný test, několik let dokola, je logické, že se zadání dříve či později dostane ke studentům, které teprve zkouška čeká. Jako je potřeba aktualizovat vykládanou látku, je třeba pravidelně obměňovat i zadání testů. Pokud test prokazuje pouze studentovu schopnost memorovat informace, jsou tendence podvádět vyšší. Při testech, u kterých je třeba použít kritické myšlení, analýzu či existují-li různá řešení zadané úlohy, jsou možnosti pro podvádění omezené (Lathrop a Foss (2002) v Ma a kol. (2008); (Dobrovská in Vaněček a kol., 2016).

Stejně jako u testů je třeba dbát na zadání i u seminárních a závěrečných prací. Pokud je práce pro studenta nezajímavá a přijde mu bezvýznamná, spíše se uchýlí k podvádění (Lathrop a Foss (2002) v Ma a kol. (2008)).

Davis (2014) mimo kreativních testů uvádí jako možnost zamezení podvádění také tzv. adaptivní testy. Jedná se o testy, kdy každému studentovi je přidělen jiný výběr

otázek a je tak znesnadněno opisování, napovídání i např. diskuze na sociálních sítích během testu.

Další možnou variantou je nahradit testy ústním zkoušením. V případě zkoušení tváří v tvář lze sice použít např. sluchátko a využít nápovědu zvenčí, ale použití takového zařízení může být nápadné a další možnosti pro podvádění jsou opravdu velmi omezené.

4.2.2 Organizační opatření

Při zadávání testu je třeba jasně říci, jaké pomůcky jsou během zkoušky či zápočtu povolené a jaké mohou být důsledky při odhalení studenta při podvádění (Keresztury a László, 2013). Při zadávání testu v počítačové učebně je např. možné oddělit počítače od sebe zástěnami, aby studenti nemohli opisovat z obrazovek spolužáků (Davis, 2014).

Diskutovanou otázkou zejména na základních a středních školách je odebrání mobilních telefonů a jiných elektronických zařízení. Ministerstvo školství vydalo Metodický pokyn, který upravuje nošení mobilních telefonů a tabletů. Tento pokyn pouze upravuje podmínky používání těchto zařízení. Konkrétní pravidla pro používání informačních a komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů by pak školy měly zanést do svých školních řádů. Keresztury a Cser (2013) uvádí jako výhodu odebrání mobilních telefonů to, že studenti nemají přístup na internet, nemohou fotit a nekomunikují mezi sebou.

4.2.3 Technické zabezpečení

Davis (2014) doporučuje bezpečnostní zabezpečení prohlížeče (*secure browser*) u počítačů v počítačových učebnách. Toto zabezpečení brání ve vyhledávání odpovědí během testu, neumožňuje „kopírování“ obrazovky či blokuje používání různých aplikací. Lze použít také různé monitorovací systémy, které umožňují náhledy obrazovek studentů a sledování otevřených oken v jejich prohlížečích (Šimandl, 2014). V případě podezření na šíření zadání testu na sociálních sítích, je možné si najmout speciálně zaměřené společnosti, které dokáží sociální sítě zmonitorovat a odhalit, kde jsou otázky sdíleny (Davis, 2014).

Pokud jde o kontrolu plagiátorství, existuje celá řada antiplagiátorských systémů. Jedná se o detekční softwary, které zjišťují míru podobnosti mezi texty (Dobrovská in Vaněček a kol., 2016). Z českých univerzit zavedla antiplagiátorský systém jako první Masarykova univerzita (systém Theses.cz). Dnes je tento systém rozšířen i na dalších univerzitách a využívá ho např. České vysoké učení technické v Praze či Karlova univerzita. Na systém Theses.cz navazují další systémy, jako Odevzdej (kontrola seminárních prací) a Repozitář (kontrola vědeckých prací a článků), (Dobrovská in Vaněček a kol., 2016).

EMPIRICKÁ ČÁST

5 CÍL, VÝZKUMNÝ PROBLÉM, OTÁZKY A HYPOTÉZY

Na základě analýzy odborné literatury, naší i zahraniční provenience lze konstatovat, že studentské podvádění stále představuje nezanedbatelný etický problém, jemuž musí školská zařízení čelit. Zatímco se na základních školách stále ještě vyskytují klasické formy podvádění, žáky vnímané spíše jako prosociální (napovídání), narůstá na středních a vysokých školách možnost zneužití elektronických zařízení k získání neoprávněné studijní výhody. Může také nastat situace, že část studujících disponuje určitým informačním náskokem ve vědomostech a dovednostech spojených s ICT před některými učiteli. K tomu může dojít např. u studentů vysoké školy technického zaměření. Proto jsme si stanovili jako cíl bakalářské práce zjištění a analýzu postojových orientací k elektronickému podvádění u sledovaného vzorku studentů ČVUT v Praze.

Výzkumný problém:

Jaké postoje zauímají sledovaní studenti vysoké školy technického zaměření k elektronickému podvádění?

Výzkumné otázky:

1. Jaké formy elektronického podvádění nejčastěji využívají dotazovaní studenti vysoké školy?
2. Jaká je frekvence užívání elektronických zařízení dotazovanými studenty za účelem podvádění?
3. Jaké motivy vedou dotazované studenty k podvádění a jak toto nečestné jednání odůvodňují?
4. Jaké změny by dle dotazovaných studentů mohly pomoci omezit výskyt elektronického podvádění?

Na základě výše uvedených výzkumných otázek jsem zformulovala následující výzkumné hypotézy:

H1: Dotazovaní studenti, kteří podvádějí během zápočtů a zkoušek, používají nejčastěji kombinaci klasického a elektronického podvádění.

H2: Většina dotazovaných studentů použila alespoň jednou nějaké elektronické zařízení k podvádění.

H3: Dotazovaní studenti, kteří pozorovali podvádění u svých spolužáků, podvádějí také.

H4: Sehnání testových otázek před testem nepovažují dotazovaní studenti za vážné porušení norem.

6 METODIKA VÝZKUMU

Tak jako většina autorů, zabývajících se tematikou školního podvádění, zvolila jsem i já, kvantitativní výzkum. Takto orientovaný výzkum pracuje s číselnými údaji a uvádí množství, rozsah nebo frekvenci sledovaných jevů. Výsledky kvantitativního výzkumu se dají matematicky i statisticky zpracovat (Gavora, 2000).

6.1 Výzkumná metoda

Pro sběr dat byla zvolena metoda dotazníku. V oblasti školního podvádění se jedná o nejčastěji užívanou metodu (viz kapitola 1.3.4 Metody výzkumu elektronického podvádění, str. 12). Hlavní výhodou dotazníkového šetření je efektivnost, tedy získání velkého množství informací za krátký čas (Gavora, 2000). Nevýhodou je subjektivnost získaných dat (Pabian, 2015) a v mém případě i téma výzkumu (Mareš, 2005). Ačkoli je dotazník anonymní, vzbouzí v respondentech jisté obavy z odhalení svého chování. Pokud student přizná, že podvádí, přiznává zároveň svou špatnou vlastnost (Mareš, 2005). Přesnost výzkumu závisí na ochotě respondentů přiznat se k nečestnému chování. Pokud respondenti neodpovídají upřímně a snaží se působit jako lepší či paradoxně horší člověk, dochází ke zkreslení přesnosti závěrů, např. Vrbová (2013) přičítá větší četnost podvádění u chlapců faktu, že chlapci jsou ochotnější přiznat se k nečestnému chování než dívky.

Dotazník se skládá z otázek (položek), pro která platí základní pravidla (Babbie, 1983 in Gavora, 2000, s. 124):

Otázky by měly být:

- jasné (všichni respondenti by jim měli rozumět stejně)
- smysluplné
- jednoduché
- lehce pochopitelné
- lehce zodpověditelné
- zaměřené pouze na jednu věc

Otázky by neměly být:

- příliš široké
- předpojaté
- neměly by obsahovat záporné ani nejednoznačné výrazy (několik, obvykle, někdy apod.)

Pro svůj výzkum jsem vytvořila elektronický dotazník pomocí webové služby Survio.com. Abych si ověřila, že otázky v dotazníku splňují výše uvedené zásady, udělala jsem předvýzkum a zadala jsem dotazník pěti svým přátelům, bývalým a současným studentům zvolené fakulty ČVUT v Praze. Na základě jejich připomínek a hromadné diskuze jsem přeformulovala znění několika odpovědí, pozměnila grafickou podobu hodnot na škále a jednu otázku jsem rozdělila na dvě.

Otázky „Dopustil/a jste se někdy tohoto jednání“ a „Víte o někom z vašich spolužáků, kdo se dopustil toho jednání?“ byly původně v dotazníku uvedeny jako jedna položka s možností výběru více odpovědí v každém řádku. Ačkoli jsem myslela, že tím dotazník zjednoduším a zkrátím, ukázalo se, že je tato otázka pro respondenty složitě formulovaná a nepřehledná.

Finální verze dotazníku se skládala z devíti položek, přičemž pouze jedna otázka byla otevřená (*Jaké změny by podle vás mohly vést k omezení výskytu elektronického podvádění na vysokých školách?*). V prvních dvou otázkách jsem zjišťovala pouze pohlaví respondentů a zda studují či studovali mnou zvolenou fakultu ČVUT v Praze. Další otázka byla zaměřena na to, zda respondent podvádí a pokud ano, jaké prostředky k tomu využívá. Dvě položky (*Považujete uvedené činnosti za podvádění?* a *Pokud jste podváděl/a, jaký důvod vás k tomu vedl?*) byly škálovací. V obou případech byla použita pětistupňová škála Likertova typu (Gavora, 2000). Ve zbylých dvou položkách zodpovídali respondenti jak často se oni sami nebo jejich spolužáci dopustili uvedeného jednání. Konečná podoba použitého dotazníku je uvedena v příloze.

6.2 Výzkumný soubor a sběr dat

Základní soubor tvořili studenti jedné z fakult ČVUT v Praze (5900 studentů). Emailové adresy studentů jsem získala přes intranet fakulty, kde jsou kontakty dostupné pro všechny studenty a zaměstnance fakulty a pro jejich stažení se stačí

pouze přihlásit. Překvapilo mě, že jsem nezískala pouze školní emaily studentů, ale v mnoha případech šlo o osobní emaily. Náhodným výběrem jsem ze základního souboru vybrala 500 studentů, které jsem oslovila prostřednictvím emailu.

Reakce na mou prosbu o vyplnění byly poměrně rychlé a velmi negativní. Studenti se zajímali především o to, kde jsem získala jejich emailové adresy a důrazně mě nabádali, abych je již nikdy nekontaktovala. Návratnost dotazníku byla velice nízká. První den sice dotazník otevřelo 124 studentů, ale pouze 55 ho vyplnilo celý a odeslalo. Návštěvnost stránky s dotazníkem pak postupně klesala. Po pěti dnech již nepřibývali noví respondenti a dotazník si ani nikdo nezobrazoval. V první fázi sběru, na základě kontaktování respondentů emailem, byla návratnost pouhých 13 %.

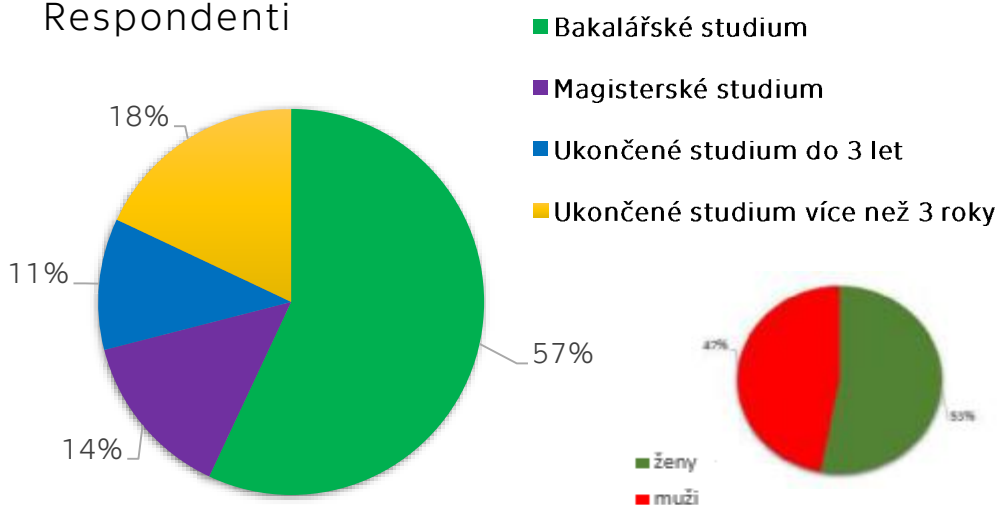
Rozhodla jsem se tedy oslovit studenty ještě jinou cestou a odkaz na můj výzkum jsem umístila na facebookové stránky do skupin se spojitostí se zvolenou fakultou. Oslovila jsem i správce oficiálních stránek fakulty s prosbou o zveřejnění mého výzkumu, ale i zde se mi dostalo negativní zamítavé reakce.

Před zveřejněním na facebookových stránkách jsem v dotazníku rozšířila možné odpovědi v otázce: *V jaké fázi studia se nacházíte*. Původně zde bylo možné volit pouze mezi bakalářským a magisterským studiem, takže jsem přidala ještě variantu ukončené studium, přičemž jsem navíc rozlišila před kolika lety respondent vykonal státní závěrečnou zkoušku (méně či více než 3 roky).

Nakonec jsem získala 102 vyplněných dotazníků, přičemž dva dotazníky jsem musela vyřadit. Jeden respondent odpověděl, že nikdy nestudoval vybranou fakultu. Druhý respondent vyplnil dotazník za rekordně nízký čas a zřejmě vůbec nečetl jednotlivé položky dotazníku. Nejdříve odpověděl, že nikdy během vysokoškolského studia nepodváděl, což následně vyvrátil, když u otázky *„Dopustil/a jste se někdy tohoto jednání?“* zvolil pro všechny uvedené činnosti odpověď „ano, činím takto opakovaně“. Také odpověď na otevřenou položku jasně poukazovala na to, že respondent nebral výzkum vážně a jeho odpovědi by pouze zkreslily výsledky.

Po vyřazení 2 dotazníků zbylo tedy přesně 100 responzí. Skladba respondentů je uvedena na obrázku 1. Ačkoli na fakultách ČVUT obecně převažují muži, více odpovědí jsem získala od žen (53 %). Nejvíce se zapojili studenti bakalářského stupně (57 %). Překvapila mě velká účast osob, s již ukončeným vzděláním (celkem 29 %). Tito respondenti také rozsáhle odpovídali na otevřenou otázku *„Jaké změny by podle vás mohly vést k omezení výskytu elektronického podvádění na vysokých školách?“* a mnohdy uváděli i více možností. Jejich velkou ochotu si odůvodňují tím, že studium je již za nimi a případné zavedení opatření proti podvádění je již neohrozí. Toho se obávali někteří respondenti, kteří stále studují (odpověď bakalářského studenta na opatření proti podvádění: *„Větší kontrola...zákaz telefonu....doufám, že to tak ale nebude :)“*). Současní studenti také mohli mít strach, že dotazník nebude anonymní a jejich odpovědi budou zneužity, což naznačovali i jejich reakce na výzkum.

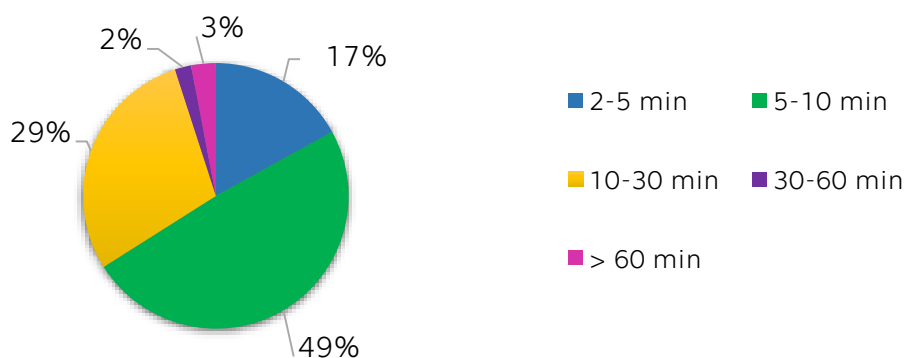
Respondenti

Obrázek 1 Rozdělení respondentů dle pohlaví a fáze studia

Pouze 40 % z návštěvníků odkazu dotazník vyplnilo a odeslalo. Ve zbylých 60 % vyplňování nebylo dokončeno nebo návštěvník web opustil hned po zobrazení stránky. Průměrný čas vyplňování byl 5-10 minut. Dotazník, který byl vyplněn za méně než 2 minuty byl vyřazen. U 3 % respondentů zabralo vyplňování déle než 60 min, což si vysvětlují tím, že se respondenti během vyplňování věnovali ještě jiné činnosti. Čas, který respondenti strávili vyplňováním dotazníku, je patrný z obrázku 2.

Čas vyplňování dotazníku

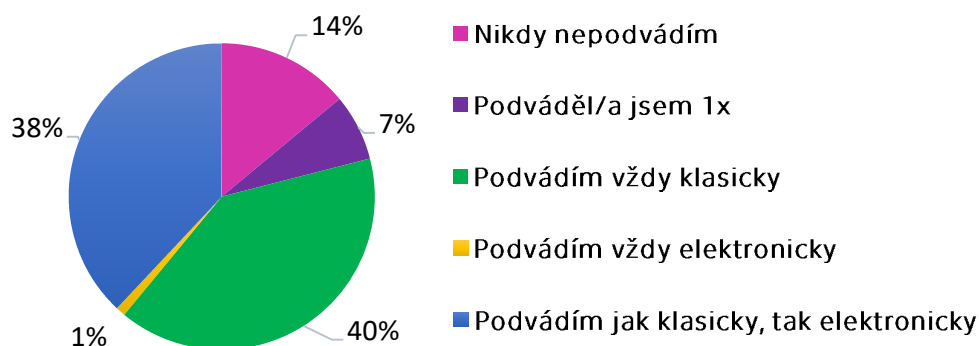
Obrázek 2 Čas vyplňování dotazníku

7 H1: PREFERENCE PODVÁDĚNÍ

K ověření hypotézy 1: **Dotazovaní studenti, kteří podvádějí během zápočtů a zkoušek, používají nejčastěji kombinaci klasického a elektronického podvádění,** sloužily 2 položky. „Vyberte možnost, která vás nejvíce vystihuje“ a „Dopustil/a jste se někdy tohoto jednání? Vyberte odpověď, která vás nejvíce vystihuje.“

Výsledky první položky jsou prezentovány na obrázku 3. Jen nízké procento respondentů odpovědělo, že během vysokoškolského studia nikdy nepodváděli (14 %) nebo že podváděli jen 1x (7 %). Pouze 1 respondent uvedl, že k podvádění vždy využívá elektronická zařízení. Pouze klasicky, tedy s využitím ručně psaných taháků nebo opisování od spolužáků podvádí 40 % respondentů a 38 % respondentů uvedlo, že pokud podvádí, využívají kombinaci elektronického a klasického podvádění.

Preference podvádění

Obrázek 3 Jaké způsoby preferují student, pokud podvádí

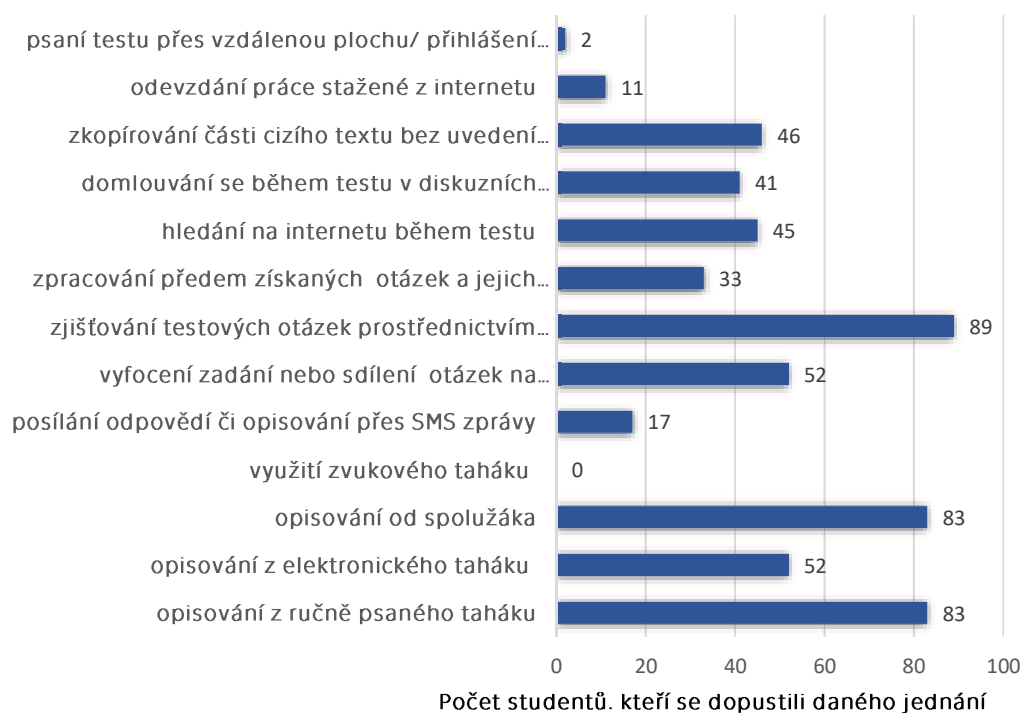
Při rozboru odpovědí v dotaznících se však ukázalo, že respondenti, kteří v první položce uváděli, že nepodvádí, pouze nepovažují některé činnosti za podvádění. Devět ze čtrnácti respondentů, kteří uvedli, že nikdy nepodváděli pak v další položce zaškrtnuli, že se dopustili některých z uvedených činností, stejně jako šest ze sedmi respondentů, kteří na začátku dotazníku odpovídali, že podváděli 1x. Jednalo se např. o vyfotografování zadání testu a jeho sdílení na sociálních sítích, či z pohledu podvádění sporné činnosti jako učení na test pomocí předem získaných otázek nebo aktivní shánění těchto otázek na internetu. Pokud tyto činnosti označíme za podvádění, tak nikdy nepodváděli pouze 3 respondenti a jen jeden respondent podváděl pouze 1x.

Nejvíce respondentů (40 %) uvedlo, že vždy podvádí pouze klasickou cestou. V další položce pak 34 z těchto respondentů uvedlo, že opakovaně zjišťují testové otázky pomocí sociálních sítí a 2 respondenti to udělali 1x. Respondenti z této kategorie také posílali odpovědi či opisovali prostřednictvím SMS zpráv (6 respondentů).

Dvacet čtyři respondentů také uvedlo, že někdy zkopírovali cizí text, aniž by ho řádně ocitovali.

Na obrázku 4 jsou uvedeny počty respondentů, kteří se přiznali k danému jednání. Z výsledků je patrné, že si respondenti neuvědomují, jaké činnosti mohou být považovány za elektronické podvádění. Ve výběru odpovědí u první položky byly v závorce uvedeny některé informační a komunikační technologie, konkrétně mobilní telefon, počítač a internet. Přesto podvádění pomocí těchto zařízení přiznalo pouze 39 % respondentů. U dotazu na konkrétní činnost jsou však počty mnohem vyšší. Opisování z elektronického taháku přiznává 52 %, stejně jako u vyfotografování zadání testu a sdílení zadání na internetu. K zjišťování otázek pomocí sociálních sítí se přiznalo dokonce 89 % dotazovaných.

Četnost elektronického podvádění

Obrázek 4 Četnost vybraných druhů elektronického podvádění

U otázky, zda respondenti považují dané chování za podvádění, odpovědělo 56 % respondentů, že zjišťování testových otázek prostřednictvím sociálních sítí nepovažují za podvod. Jen čtyři dotazovaní označili toto jednání jako vážné porušení pravidel.

Závěr:

To, že v první položce přiznává pouze 38 % respondentů podvádění pomocí kombinace elektronických a klasických metod je zřejmě dáno tím, že některé typy elektronického podvádění nejsou považovány studenty za podvod. Např. Vrbová (2013) toto potvrzuje a uvádí, že 19 % žáků nepovažuje opisování z internetu za podvádění.

Respondenti si tedy zřejmě plně neuvědomují význam pojmu elektronické podvádění a jaké činnosti lze do této kategorie zařadit. Při uvedení konkrétních činností (aniž by tyto činnosti byly označeny v dotazníku jako podvádění), se četnost elektronického podvádění respondentů zvýšila (na 97 %). Z rozboru jednotlivých dotazníků je patrná nejasnost pojmu na začátku dotazníku a benevolentní pohled na určité typy podvodných činností.

Respondenti, kteří přiznali používání taháků či opisování oc spolužáka, používali ve většině případů také formy elektronického podvádění. Nejčastěji se jednalo o používání elektronických taháků a šíření či získávání informací o obsahu zkoušení a testů prostřednictvím internetu.

Hypotéza 1: Dotazovaní studenti, kteří podvádějí během zápočtů a zkoušek, používají nejčastěji kombinaci klasického a elektronického podvádění byla potvrzena.

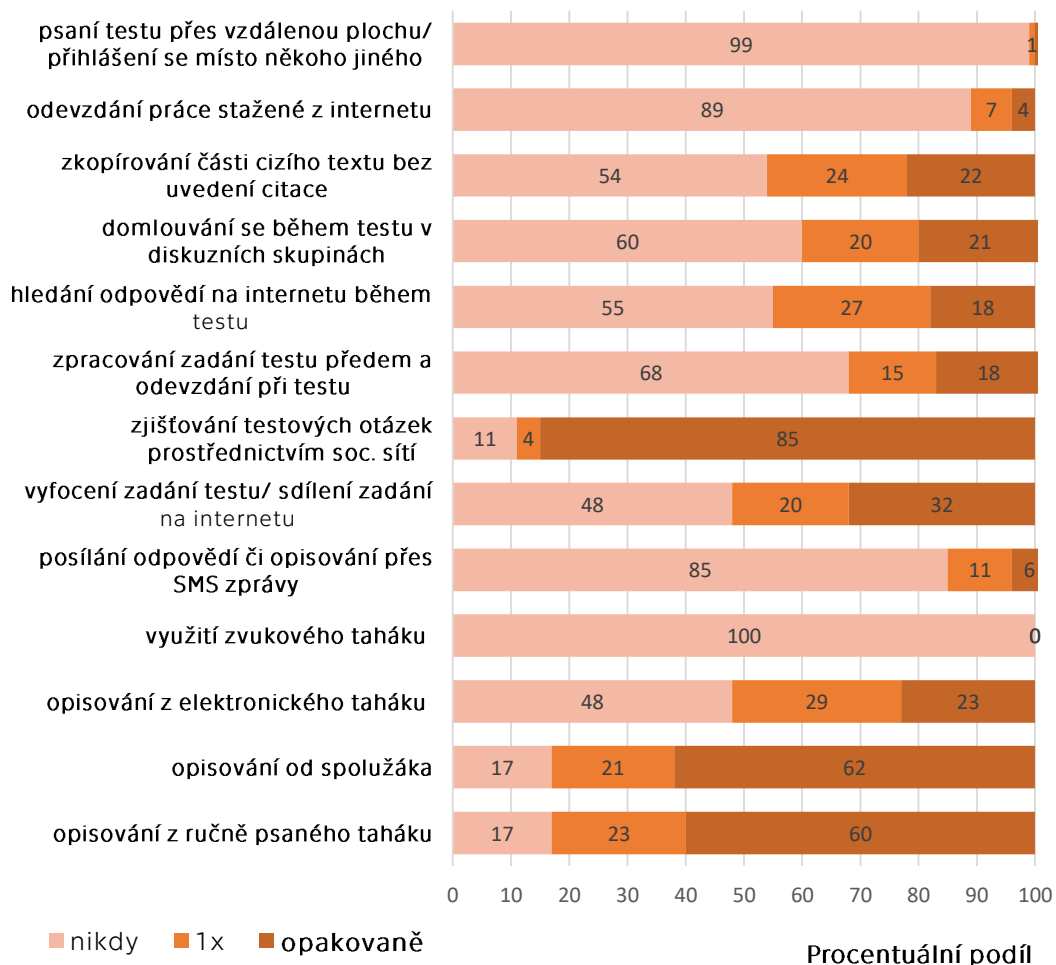
8 H2: ČETNOST EL. PODVÁDĚNÍ

Abych mohla potvrdit či vyvrátit hypotézu 2: **Většina dotazovaných studentů použila alespoň jednou nějaké elektronické zařízení k podvádění**, byla do dotazníku zařazena položka: „Dopustil/a jste se někdy tohoto jednání? Vyberte odpověď, která vás nejvíce vystihuje.“

Počty studentů, kteří se alespoň jednou dopustili daného jednání, jsou uvedeny v grafu na obrázku 4 (str. 29). Frekvence, s jakou se respondenti vybraných činností dopouštěli, znázorňuje obrázek 5. V tabulce 4 je pak tato frekvence převedena na index podvádění. Průměrné hodnoty indexu podvádění se v tomto případě mohou pohybovat od 1 (nikdy jsem takto nepodváděl) do 3 (podvádím takto opakovaně).

Z tabulky 4 a grafu na obrázku 5 je patrné, že nikdo z respondentů nikdy nepoužil zvukový tahák (MP3, miniaturní vysílačka atd.). Pouze jeden respondent uvedl, že se přihlásil do online testového prostředí pod cizími přihlašovacími údaji nebo podváděl použitím vzdálené plochy počítače. 89 % dotazovaných nikdy neodevzdalo cizí práci staženou z internetu a 85 % respondentů nikdy nevyužilo k podvádění SMS zprávy.

Frekvence podvádění

Obrázek 5 Frekvence, s jakou se respondenti dopouštěli uvedených činností

Nejčastějším prohřeškem za pomoci elektronických zařízení je zjišťování testových otázek před testem prostřednictvím sociálních sítí. Opakovaně se tohoto jednání dopouští 85 % respondentů a 4 % získalo tímto způsobem otázku alespoň jedenkrát (index podvádění= 2,74). Oblíbené je také opisování z elektronických taháků, vícekrát si s ním pomohlo 62 % respondentů a alespoň jednou za studium 21 % (index podvádění= 2,74).

Pouze 3 respondenti u všech uvedených činností zvolili možnost „nikdy jsem toto neudělal/a“.

Tabulka 4 Frekvence jednotlivých druhů podvádění (1=nikdy jsem takto nepodváděl, 2= udělal/a jsem to pouze 1x, 3= podvádím takto opakovaně)

Druh podvádění	průměr	směrodatná odchylka	variační koeficient
opisování z ručně psaného taháku	2,43	0,76	31,48
opisování z elektronického taháku	1,75	0,80	45,98
opisování od spolužáka	2,45	0,77	31,29
využití zvukového taháku	1,00	0,00	0,00
posílání odpovědí či opisování přes SMS zprávy	1,23	0,54	44,12
vyfocení nebo sdílení zadání testu	1,91	0,90	47,01
zjišťování zadání prostřednictvím soc. sítí	2,74	0,64	23,44
zpracování a odevzdání předem získaných otázek	1,50	0,78	51,74
hledání odpovědí na internetu během testu	1,63	0,77	47,25
domlouvání se během testu v diskuzních sk.	1,61	0,81	50,07
zkopírování části cizího textu bez uvedení citace	1,68	0,81	48,27
odevzdání práce stažené z internetu	1,15	0,46	39,61
využití vzd. plochy/ přihlášení pod cizími údaji	1,03	0,22	21,41

Jak již bylo řečeno v předešlé kapitole, někteří respondenti nepovažují činnosti uvedené v tabulce 4 za podvádění, a proto nastává situace, že nejprve uvádí, že nikdy nepodváděli, aby následně přiznali, že opakovaně nafotili zadání testu a šířili ho na sociálních sítích. Z výsledků tedy vyplývá, že 97 % respondentů se dopustilo nečestného jednání minimálně jedenkrát (průměrný index podvádění= 1,7). Toto zjištění se shoduje s údaji uváděnými v odborné literatuře. Davis a kol. (2011) upozorňuje na rostoucí trend studentského podvádění a ve svém šetření z roku 2004 upozorňuje, že míra podvádění se liší dle toho, na jaké oblasti podvádění je výzkum zaměřen (podvádění u zkoušky přiznalo 62 %, opisování domácího úkolu 83 % atd.).

Výsledné číslo, 97 % respondentů se někdy dopustilo elektronického podvádění, je ještě trochu vyšší než počet podvádějících studentů, který uvádí Matoušek (2016). Ten ve své bakalářské práci porovnal podvádění studentů na jednotlivých fakultách ČVUT v Praze. Pro celé ČVUT Matoušek uvádí 92,6 % podvádějících studentů.

Červená (2015) se zaměřila také pouze na jednu z fakult ČVUT a stejně jako já neuvádí, o kterou konkrétní fakultu se jedná. Z jejího dotazníkového šetření vyplývá, že opakovaně podvádělo pomocí elektronických zařízení 59,8 % studentů. Alespoň jednou využilo dle jejího výzkumu komunikační a informační technologie k podvádění 61,8 % respondentů. Nižší výsledné číslo se může vztahovat k dané fakultě, např. výsledky z Fakulty informačních technologií se dle Matouška (2016) výrazně vymykají oproti ostatním fakultám ČVUT v Praze a snižují celkový průměr četnosti podvádění.

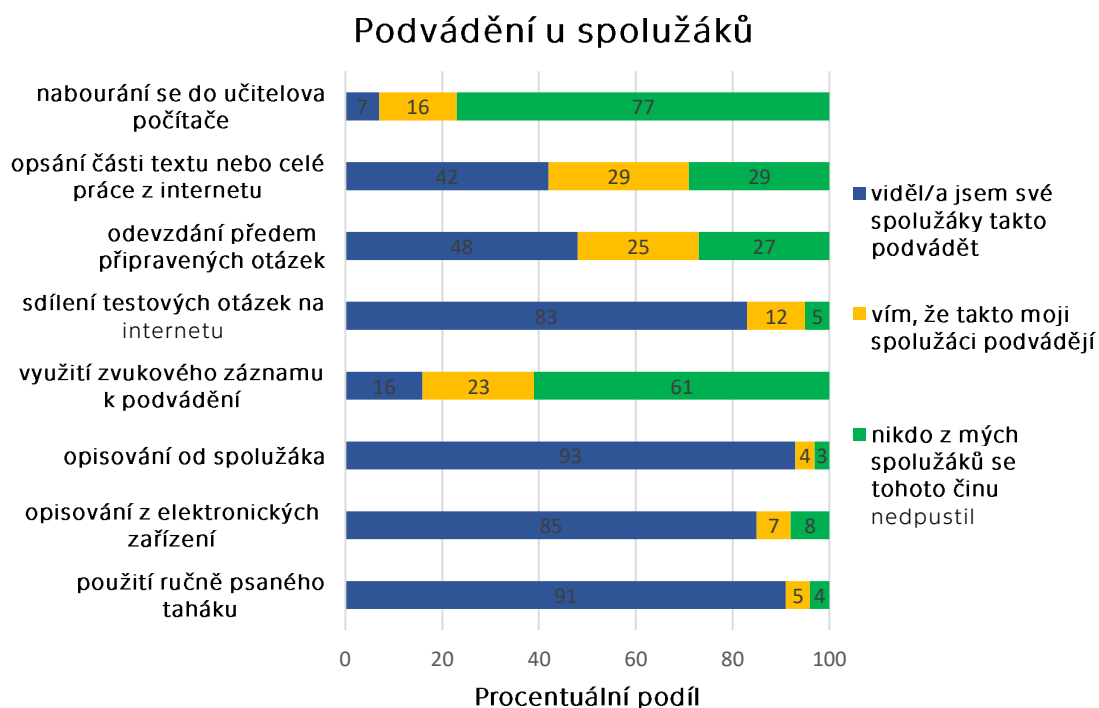
Závěr:

Ačkoli v úvodní položce 14 % respondentů uvedlo, že nikdy nepodváděli a 40 % dotazovaných přiznalo pouze klasické podvádění, ukázalo se, že naprostá většina dotazovaných studentů (97 %) použila alespoň jednou elektronické zařízení k podvádění. Rozpor mezi těmito dvěma položkami vysvětluje položka: „Považujete uvedené činnosti za podvádění? Označte o jak závažné porušení pravidel se podle vás jedná“, která ukázala, že některé z uvedených činností respondenti nepovažují za podvod.

Hypotéza 2: Většina dotazovaných studentů použila alespoň jednou nějaké elektronické zařízení k podvádění byla potvrzena.

9 H3: VLIV SPOLUŽÁKŮ

Pro ověření hypotézy 3: Dotazování studenti, kteří pozorovali podvádění u svých spolužáků, podvádějí také, byly využity položky „Dopustil/a jste se někdy tohoto jednání? Vyberte odpověď, která vás nejvíce vystihuje“ a „Víte o někom z vašich spolužáků, kdo se dopustil toho jednání? Vyberte nejvhodnější odpověď.“ Pohled respondentů na podvádění u spolužáků prezentuje graf na obrázku 6 a tabulka 5.

Obrázek 6 Pohled respondentů na podvádění jejich spolužáků

Srovnání respondentů a jejich spolužáků je pak na grafu na obrázku 7. Všichni respondenti uvedli, že u svých spolužáků pozorovali nečestné chování. Ani jeden z dotazovaných studentů nevedl, že by jeho spolužáci nikdy nepodváděli. Tento výsledek je poměrně překvapivý, pokud ho porovnáme s výsledky Červené (2014). Červená ve své bakalářské práci uvádí, že se 50 % respondentů domnívalo, že všichni nebo většina jejich spolužáků podvádí, druhá polovina dotazovaných však uváděla, že většina jejich spolužáků nepodvádí. Jeden respondent zaškrtl možnost, že jeho spolužáci vůbec nepodvádí.

Pokud šlo o vlastní podvádění, nikdo z respondentů nepřiznal použití zvukového záznamu. U spolužáků však tyto nečestné praktiky pozorovalo 16 % respondentů a 23 % dotazovaných použití zvukového záznamu jako elektronické nápovědy v praxi u spolužáků sice nevidělo, ale ví, že jejich kolegové takto podvádí. Celkem 39 % respondentů se tedy setkala s tímto druhem podvádění, přesto ho ale nikdo z nich sám nepoužil.

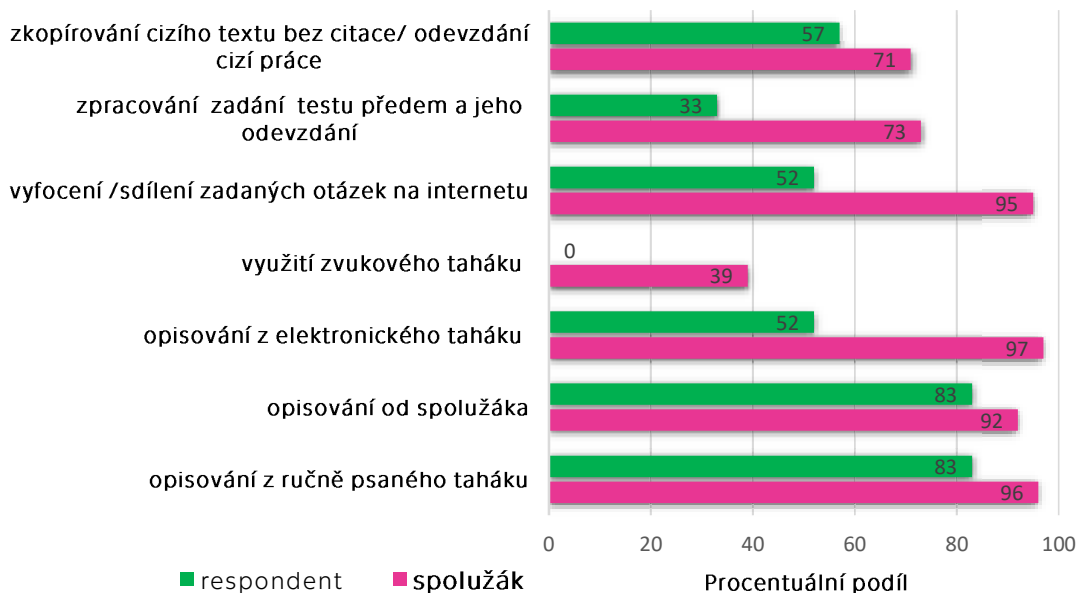
Tabulka 5 Podvádění u spolužáků (1= viděla/a jsem své spolužáky při této činnosti, 2= vím, že to moji spolužáci dělají, 3= nikdo z mých spolužáků toto nedělá)

Druh podvádění	Průměr	Směrodatná odchylka	Variační koeficient
použití ručně psaného taháku	1,13	0,44	38,89
opisování z elektronických zařízení	1,20	0,55	45,89
opisování od spolužáka	1,10	0,39	35,21
využití zvukového záznamu k podvádění	2,45	0,75	30,75
sdílení testových otázek na internetu	1,19	0,49	40,86
odevzdání předem připravených otázek	1,78	0,84	47,28
opsání části textu nebo celé práce z internetu	1,86	0,83	44,85
nabourání se do učitelova počítače	2,70	0,59	21,91

Opisování z ručně psaného taháku praktikuje 83 % respondentů a 91 % přímo vidělo, jak někdo takovou „pomůcku“ použil. Pouze 4 dotazovaní u této položky uvedli, že nikdo z jejich spolužáků se tohoto jednání nedopustil. Jedná se o nejmenší rozdíl mezi čísly, které udávají respondenti o vlastním podvádění a tím, co pozorovali u svých spolužáků.

Největší rozdíly mezi přiznáním činnosti u respondentů a pozorováním daného jednání u spolužáků byly zaznamenány u použití elektronického taháku a sdílení otázek na sociálních sítích. Elektronický tahák někdy použilo 52 respondentů, ale opisování z elektronického zdroje u spolužáků uvádí 97 z nich. Podobná čísla vychází i pro sdílení zadání testu na internetu, k tomuto jednání se přiznalo 52 % dotazovaných a 95 % ho pozorovalo u svých spolužáků.

Podvádění respondentů a jejich spolužáků

Obrázek 7 Srovnání podvádění respondentů a jejich spolužáků (z pohledu respondentů)

Pro ověření závislosti mezi podváděním respondentů a jejich spolužáků byl použit Pearsonův korelační koeficient r . Koeficient nabývá hodnot v intervalu -1 a $+1$. Blíží-li se výsledek 0 , je pravděpodobné že zkoumané veličiny jsou lineárně nezávislé. Pokud se koeficient přibližuje k hraničním hodnotám intervalu, zvyšuje se pravděpodobnost, že dané veličiny jsou lineárně závislé. Znaménko před koeficientem pak určuje jedná-li se o přímou (+) či nepřímou (-) závislost. K výpočtu korelačního koeficientu r je potřeba kovariance s_{xy} a směrodatných odchylek s_x a s_y obou proměnných (Hendl, 2006):

$$s_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{n - 1}$$

$$r_{xy} = \frac{s_{xy}}{s_x s_y}$$

Pro závislost podvádění studentů a pozorování podvodného chování u jejich spolužáků vychází silná pozitivní korelace $r = 0,84$. Z výsledku je patrné, že tyto dvě veličiny jsou pravděpodobně lineárně závislé, přičemž se jedná o přímou lineární závislost. Signifikantní pozitivní korelaci mezi pozorováním nečestného chování

u spolužáků a vlastním nečestným chováním potvrdil také McCabe a kol. (2008). Proti těmto výsledkům stojí výzkum Vrbové (2013), která prokázala pouze slabý přímý vliv podvádění spolužáků na vlastní podvádění žáka.

Závěr:

Všichni respondenti uvádějí, že se jejich spolužáci dopouštějí akademické nečestnosti. Dle respondentů jejich spolužáci užívají nejčastěji taháky, ať ručně psané či elektronické. Nejméně jsou využívány zvukové taháky, „pouze“ 39 % respondentů je u svých spolužáků vidělo či ví, že je použili. Výpočet korelačního koeficientu závislosti mezi vlastním podváděním respondentů a pozorováním nečestného chování u spolužáků prokázal závislost. Je však třeba si uvědomit, že na podvádění má vliv celá řada faktorů a vliv spolužáků je jedním z nich.

Hypotéza 3: Dotazovaní studenti, kteří pozorovali podvádění u svých spolužáků, podvádějí také, byla potvrzena.

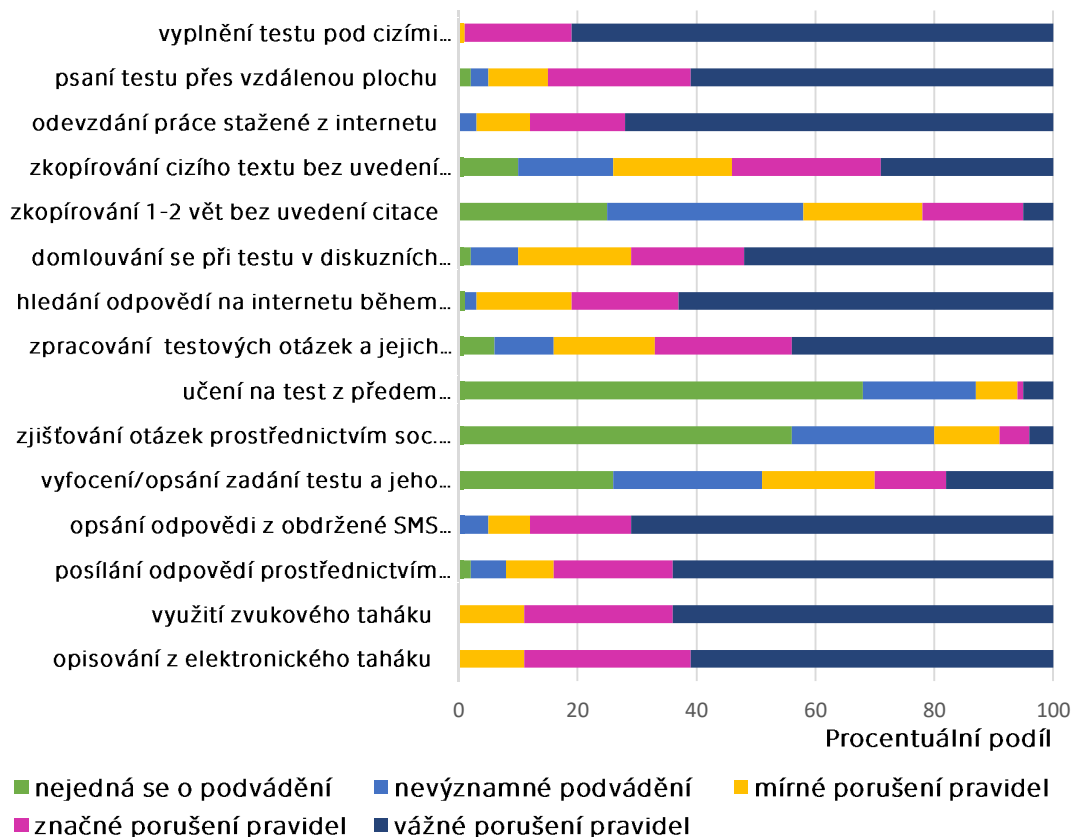
10 H4: POSTOJ K PODVÁDĚNÍ

Aby bylo možné vyvrátit či potvrdit poslední hypotézu 4: Sehnání testových otázek před testem nepovažují dotazovaní studenti za vážné porušení norem, byla do dotazníku zařazena položka: „*Považujete uvedené činnosti za podvádění? Označte o jak závažné porušení pravidel se podle vás jedná.*“ U této položky respondenti uváděli, zda vybrané činnosti považují nebo nepovažují za podvádění. Vybírat mohli z pěti variant na postojové škále (nejedná se o podvádění, nevýznamné podvádění, mírné porušení pravidel, značné porušení pravidel, vážné porušení pravidel). Odpovědi respondentů zachycuje graf na obrázku 8.

Za nejzávažnější porušení pravidel považují respondenti vyplnění testu pod cizími přihlašovacími údaji (81 % označilo jako vážné porušení pravidel), odevzdání cizí práce stažené z internetu (72 %) a opisování odpovědí z obdržené SMS zprávy (71 %).

V tabulce 6 jsou činnosti seřazeny podle toho, kolik respondentů zvolilo u dané činnosti možnost, že se nejedná o podvádění. U vyplnění testu pod cizími přihlašovacími údaji, odevzdání práce stažené z internetu, opsání odpovědí z obdržené SMS zprávy, využití zvukového taháku a opisování z elektronického taháku všichni respondenti uvedli, že se jedná o podvádění.

Názory na podvádění

Obrázek 8 Názory respondentů na jednotlivé nečestné činnosti

Překvapivé je, že odevzdání práce stažené z internetu považuje 72 % dotazovaných za vážné porušení pravidel a nikdo neuvědl, že se nejedná o podvod. Principiálně podobnou položku: zkopírování cizího textu bez uvedení citace, však za vážné porušení pravidel považuje pouze 29 % a 10 % respondentů uvádí, že se nejedná o podvádění. Zde se ukazuje, že respondenti nemají jasno v pojmu plagiátorství. V případě, že někdo zkopíruje celou práci a pouze přepíše jméno, považují toto chování za porušení norem. Pokud však někdo zkopíruje pouze část textu, upraví formát či přidá obrázky bude se dle respondentů jednat jen o mírné porušení pravidel.

Nejshovívavěji se respondenti stavěli ke zjišťování zadání testu na sociálních sítích (56 % to nepovažuje za podvod) a učení na test z předem získaných otázek (68 %). Čtvrtina respondentů nepovažuje za podvádění jak šíření zadání zápočtového či zkuškového testu, tak zkopírování 1-2 vět z cizího textu bez uvedení citace.

Tabulka 6 Podvodné činnosti řazené dle postojů respondentů

	Konkrétní činnost	nejedná se o podvádění	vážné porušení pravidel
1	vyplnění testu pod cizími přihlašovacími údaji	0 %	81 %
2	odevzdání práce stažené z internetu	0 %	72 %
3	opsání odpovědi z obdržené SMS zprávy	0 %	71 %
4	využití zvukového taháku	0 %	64 %
5	opisování z elektronického taháku	0 %	61 %
6	hledání odpovědí na internetu během testu	1 %	63 %
7	posílání odpovědí prostřednictvím SMS zpráv	2 %	64 %
8	psaní testu přes vzdálenou plochu	2 %	61 %
9	domlouvání se při testu v diskuzních skupinách	2 %	52 %
10	zpracování testových otázek a jejich odevzdání	6 %	44 %
11	zkopírování cizího textu bez uvedení citace	10 %	29 %
12	zkopírování 1-2 vět bez uvedení citace	25 %	5 %
13	vyfocení/opsání zadání testu a jeho šíření	26 %	18 %
14	zjišťování otázek prostřednictvím soc. sítí	56 %	4 %
15	učení na test z předem získaných otázek	68 %	5 %

Závěr:

Z výsledků mého dotazníkového šetření vyplývá, že se respondenti staví velmi benevolentně k plagiátorství. Zkopírování jedné až dvou vět bez řádné citace považuje více jak polovina (58 %) dotázaných za nevýznamné nebo žádné podvádění. Ještě shovívavější postoj mají respondenti ke zjišťování informací o zkoušce na sociálních sítích (80 % nepovažuje za podvádění nebo za nevýznamné porušení pravidel) a k učení se na zkoušku z předem získaných otázek (87 %). Učit se na test podle předem získaného zadání považuje za vážné porušení norem pouze 5 % dotazovaných. Přísněji respondenti pohlíží na vyfotografování a šíření zadání na sociálních sítích, ale i tak ho za významné porušení norem nepovažuje 51 % dotázaných.

Hypotéza 4: Sehnání testových otázek před testem nepovažují dotazovaní studenti za vážné porušení norem, byla potvrzena.

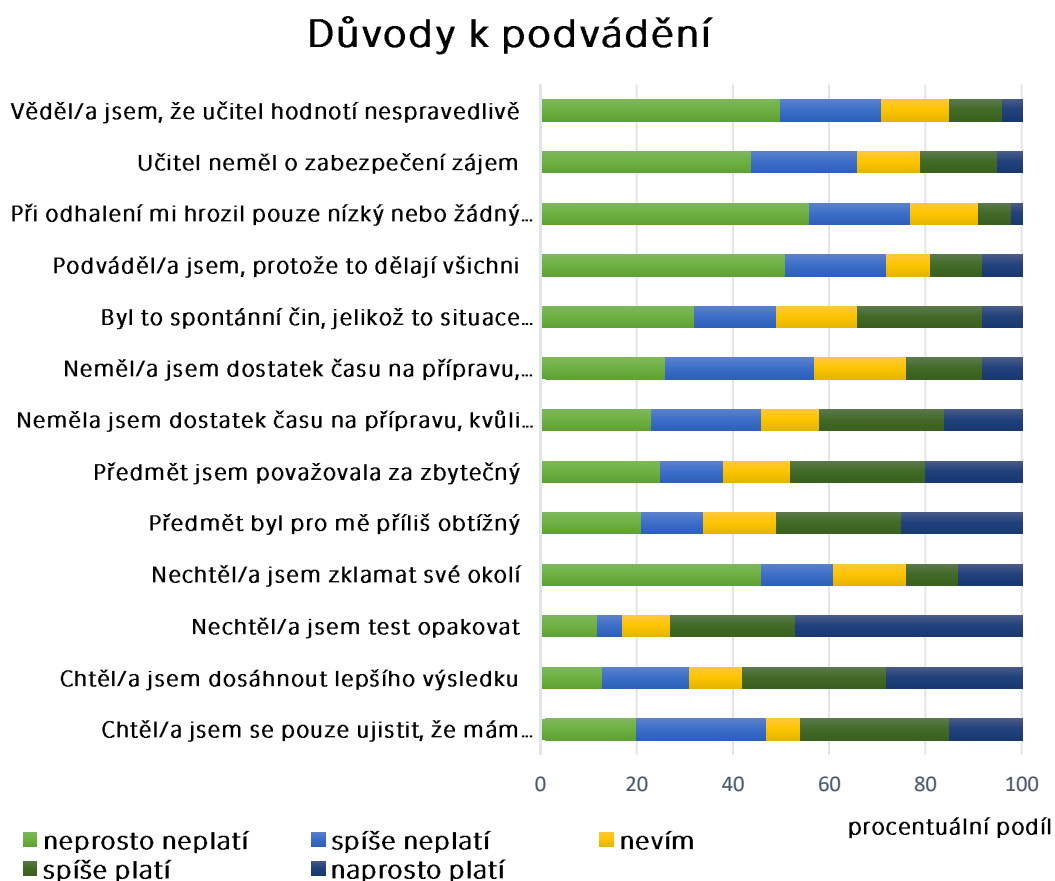
11 OSTATNÍ VÝSLEDKY

V dotazníku byly zařazeny také položky, které nesloužily k ověření hypotéz.

11.1 Důvody k podvádění

Položka „*Pokud jste podváděl/a, jaký důvod vás k tomu vedl?*“ měla za cíl zjistit, jak respondenti odůvodňují své nečestné chování. Respondentům bylo předloženo 13 možných příčin podvádění, u kterých mohli vybírat, do jaké míry způsobily tyto důvody jejich akademickou nečestnost (naprosto neplatí, spíše neplatí, nevím, spíše platí, naprosto platí).

Pokud bych pokračovala ve výzkumu, upravila bych škálu u této položky a vymazala možnost nevím, aby se respondenti museli přiklonit spíše k platí nebo neplatí. V dalším výzkumu bych také přidala možnost otevřené odpovědi. Nejčastěji se totiž respondenti přikláněli k možnosti naprosto neplatí (průměrně 32 respondentů). Výsledky této položky jsou zaneseny v grafu na obrázku 9.

Obrázek 9 Důvody, které vedly respondenty k podvádění

Nejvíce respondenti souhlasili s odůvodněním, že podváděli, aby nemuseli zkoušku/test opakovat (73 % respondentů označilo tuto příčinu jako spíše nebo naprosto platí). Naopak hrozba nízkého nebo žádného trestu byla respondenty nejvíce označována jako neplatí (77 %).

V tabulce 7 je uvedeno pět nejčastějších příčin studentského podvádění podle mého dotazníkového šetření a dle dvou dalších závěrečných prací týkajících se podvádění studentů na Českém vysokém učení technickém v Praze (Červená, 2015; Matoušek, 2016).

Mezi prvními pěti příčinami se ve všech pracích objevuje odůvodnění, že studenti podváděli, jelikož byl pro ně předmět příliš obtížný. Podobně jako odůvodnění, že předmět student považoval za zbytečný, neměl pro něj žádný přínos nebo studenta předmět nezajímal. Shodná je také položka v mém a Matouškově (2016) výzkumu, kdy student přiznává užití zakázané pomůcky, aby si ověřil, že má odpovědi správně.

Červená (2015) i Matoušek (2016) uvádí mimo jiné i vliv učitele, který měl nepřiměřené požadavky nebo neměl zájem o zabezpečení, a tak bylo snadné podvádět. To, že učitel žáky nesledoval a nechal je opisovat, označilo v mém dotazníku jako příčinu podvádění pouze 21 % respondentů. Červená (2015) s Matouškem (2016) také shodně uvádí faktor času, kdy podvádění bylo zapříčiněno nedostatkem času na učení. V mém šetření bylo podvádění u testu kvůli nedostatku času vlivem učení na jiné předměty na 6. místě (platí pro 42 % respondentů). Nedostatek učení vlivem jiných priorit (práce, koníčky) pak jako příčinu podvádění označila necelá čtvrtina respondentů (24 %).

Tabulka 7 Důvody studentského podvádění

Důvody studentů pro podvádění	pořadí
Výsledky mého dotazníkového šetření na jedné z fakult ČVUT v Praze (2017)	
Nechtěl/a jsem test opakovat	1.
Chtěl/a jsem dosáhnout lepšího výsledku	2.
Předmět byl pro mě příliš obtížný	3.
Předmět jsem považovala za zbytečný	4.
Chtěl/a jsem se pouze ujistit, že mám odpovědi dobře	5.
Výsledky dotazníkového šetření na jedné z fakult ČVUT v Praze (Červená, 2015)	
Předmět neměl žádný přínos	1.
Učitel měl nepřiměřené požadavky	2.
Neměl jsem čas na učení, škola má nepřiměřené požadavky	3.
Potřeboval/a jsem se udržet na škole	4.
Předmět byl pro mne moc těžký	5.
Výsledky dotazníkového šetření na ČVUT v Praze (Matoušek, 2016)	
Předmět mě nezajímal	1.
Nedostatek času	2.
Chtěl/a jsem se ujistit, zda mám výsledky správně	3.
Pedagog neměl o zabezpečení zájem	4.
Předmět byl pro mě příliš obtížný	5.

11.2 Možnosti omezení podvádění na VŠ

Poslední položka byla otevřená a respondenti se mohli vyjádřit, jaké změny by podle nich mohly vést k omezení výskytu elektronického podvádění na vysokých školách. Někteří respondenti napsali místo odpovědi jen pár teček nebo uvedli, že nevědí. Několik dotazovaných se vyjádřilo, že podvádění nelze zabránit a všechna omezení jsou zbytečná: „Podvádět se bude pořád, tomu se zabránit nedá.“ Ve zbytku odpovědí se opakovalo několik možných opatření, ta jsem zanesla do tabulky 8. Rady respondentů byly zaměřeny především na zamezení podvádění u zkoušek a zápočtů, k problematice plagiátorství se nikdo nevyjádřil.

Nejčastějším návrhem na možné změny byla změna systému, jak výuky, tak celého systému zkoušení: „Změna způsobu testování a výukového systému. Používáme stejný výukový systém jak za Marie Terezie. Vzít si příklad ze severských zemí.“ Studenti si stěžovali zejména na špatně koncipované testy a navrhovali zkoušení a práci v semestru zaměřit více prakticky. Pokud by studenti mohli pracovat na individuálních projektech vyžadujících kritické myšlení, měli by menší možnosti pro podvádění: „Mít více předmětů typu projekt na daný předmět, který má prostě každý jiný, a musí to zpracovat tak jak umí on sám a nemůže to dělat dohromady s ostatními spolužáky. To samé s testem, kdyby byl víc praktický a měl každý jiný, není problém.“

Respondenti vidí problém také v opakování stále stejných zadání zkoušek a ve špatně formulovaných otázkách: „*Jinak koncipované otázky. Pokud budou otázky zaměřené na zapamatování údajů, dá se podvádět snadno, odpovědi se lépe hledají na internetu. Odpovědi, u kterých je potřeba zapojit dedukci, či konkrétní příklad, se z mobilu opsat nedají.*“ Často byla zmiňována také možnost mít oficiální tahák či předem daný seznam otázek na zkoušku: „*Oficiální seznam otázek na zkoušku. Na jiných školách je to naprosto běžné, jen u nás to má naprostá menšina předmětů. Díky tomu by se lidi uměli líp připravit a posléze nepotřebovali tolik opisovat. Takhle nezbyvá než shánět od ostatních spolužáků.*“ Respondentům nevyhovuje ani memorování „zbytečných“ informací a příliš složitých vzorečků: „*Nenutit studenty učit se nesmyslné vzorce a učit princip a vzorce dát k dispozici. Případně základní nechat odvozovat a následně na ně navázat. Nejsme chodící vzorečník ani znalci všech norem nazpaměť. Pochybuji, že učitelé to umí ze všech předmětů.*“

Druhým nejčastějším návrhem bylo odevzdávání elektronických zařízení před zkouškou či zápočtem. Respondenti si však uvědomují, že student může mít více elektronických zařízení a učitel nikdy nebude mít kontrolu, že student opravdu odevzdal všechno: „*odevzdání elektronických zařízení (jenomže není kontrola, že student odevzdal všechny).*“

Jako třetí v pořadí respondenti nejčastěji zmiňovali lepší dohled během testů. V odpovědích se objevovaly jak možnosti zlepšení dohledu ze strany učitelů, tak pomocí nejrůznějších technologií. Respondenti navrhovali sledování kamerovým systémem, hlídání studentů pomocí dronů či zvýšení počtu dohlížejících učitelů: „*Lepší kontrola učitelů během zkoušky. Například staří profesori, kteří sedí vzadu v lavici a čtou si noviny.*“

Tabulka 8 Opatření proti podvádění studentů na vysoké škole

	Opatření proti podvádění	počet respondentů	přepočítání na %
1	změna systému výuky a testování	23	25 %
2	odevzdání el. zařízení před testem	19	20 %
3	lepší dohled během testů	15	16 %
4	rušení signálu (mobilní sítě, internet)	12	13 %
5	ústní zkoušení	8	9 %
6	tvrdší tresty při dopadení	7	7 %
7	změna přístupu učitele	6	6 %
8	změna přístupu studentů	4	4 %

Mezi dalšími možnostmi pro omezení podvádění respondenti zmiňovali rušení signálu bezdrátových sítí, ústní zkoušení či hrozbu tvrdších trestů při dopadení. Někteří dotazovaní vidí jako příčinu podvádění osobu učitele či špatné morální zásady studentů, a tak navrhuji změnu přístupu učitele i samotných studentů.

Příklady dalších odpovědí na otevřenou otázku:

„Obávám se, že při psaných testech podvádění nelze ohlídat, my Češi jsme totiž strašně vynalézavý národ :).“

„Asi celkově úprava předmětů a následné vyřazení těch, které OPRAVDU nepotřebujeme. A lepší prověřování vyučujících, že jsou opravdu schopni předat své znalosti. Odborníků je hodně, ale těch, kteří se hodí na učitele, je opravdu velmi, velmi málo.“

„Zavedení rušičky mobilního signálu během zkoušky. Důslednější kontrola zkoušejících. Nové varianty testů (někteří vyučující stále dokola točí stejné testy). Zamyšlení a možná i přepracování testů do smysluplnější podoby.“

„Podvádzanie vždy bolo a vždy bude. Elektronické podvádzanie je len jeho prirodzeným technologickým vývojom a myslím si, že sa nedá výrazne obmedziť. Dá sa obmedziť podvádzanie ako také, ale pre to sa už robí dostatok krokov. Bude sa diať vždy.“

„Podobně jako v UK a to znamená že jsou lavice pouze pro jednoho, na stole tužka, papír a nic víc. Testové otázky se musí vymyslet pro každý termín zvlášť a neopakovat se. Maximálně jeden pokus na složení zkoušky. V učebně maximálně 15 studentů.“

„Elektronická zařízení nás v dnešní době přímo obklopují a není úplně možné zkontrolovat jejich užívání při zkoušení. Nejspíše jediným řešením je motivovat studenty, aby si vážili studia a hráli fair play.“

„Obmedziť elektronické podvádzanie v podstate nie je rálne. Je to len logický vývoj. Dopady sa reálne dajú eliminovať ústnou skúškou, pri ktorej už táto forma podvodu nie je možná.“

„Odevzdání mobilů, tabletů a počítačů před zkouškou, ale nejde to praktikovat, když píše zkoušku více studentů. Určitě by pomohlo exemplární potrestání, ale nikomu bych to nepřál. Navíc studenti jsou vynalézaví a na nějaký způsob stejně přijdou.“

11.2.1 Návrhy opatření

Na základě dat získaných dotazníkovým šetřením lze shrnout možnosti, jak omezit elektronické podvádění na vysokých školách. Dotazovaní studenti se nejčastěji

domnívali, že abychom mohli výskyt nečestného chování minimalizovat, je třeba nejprve změnit systém našeho školství.

Díky hodnocení vysokých škol dle získaných RIV bodů jsou akademičtí pracovníci v současné době nuceni soustředit se především na vědeckovýzkumné aktivity a publikaci výsledků na úkor výuky. Může se tak stát, že pedagog nemá čas aktualizovat přednášky, přichází na hodiny nepřípraven a u závěrečného testování používá stále stejné zadání. Pokud se testy stále opakují, stává se jejich zadání „veřejným tajemstvím“ a jestliže student vidí, že učitel nevěnuje přípravě na předmět náležitou pozornost, není ani on sám motivován k dohledávání doplňujících informací a poctivé přípravě na ukončení předmětu.

Studentům, kteří odpovídali v mém dotazníku, nevyhovuje především koncepce testových otázek, kdy jsou nuceni učit se dle jejich názoru zbytečné informace nazpaměť. U otázek, které nevyžadují zapojení kritického myšlení, je snadnější dohledat odpovědi během testu na internetu. Podvádějící student si také své nečestné chování snáze odůvodní, pokud mu přijde, že požadované informace jsou pro něj nepřínosné. Kdyby byly testy více prakticky zaměřené nebo tzv. adaptivní, tedy individuální zadání pro každého studenta, možnost podvádět by se rapidně snížila.

Další možností je zavedení ústního zkoušení, které umožňuje omezit možnosti pro podvádění na minimum. Takové zkoušení je však časově náročné a u některých předmětů je jeho zavedení téměř nemožné, ať už díky zaměření předmětu či vzhledem k množství studentů, kteří mají předmět zároveň zapsaný.

V dotazníku byla také často zmiňováno používání oficiálních taháků nebo předem zadaných otázek. V případě daného seznamu otázek, se studenti mohou lépe připravit a následně při testu nepotřebují tolik opisovat. V případě oficiálních taháků pak studenti vidí výhodu v možnosti neučit se „nesmyslné“ vzorce a soustředit se na pochopení probírané látky.

Další možností je kontrola elektronických zařízení. Na některých školách je běžné odevzdání mobilních telefonů před zkouškou. V dnešní době však studenti nepoužívají pouze telefony, k podvádění mohou využívat i kapesní počítače či chytré hodinky. Pedagog tak nikdy nebude mít kontrolu, že student odevzdal všechnu elektroniku, kterou u sebe má.

Respondenti poukazovali také na možnost rušení bezdrátových sítí. V České republice však neexistuje legislativní opatření, které by umožňovalo rušení signálu telekomunikačních operátorů a provoz takové rušičky by byl tedy protiprávní. Vysílání v pásmech GSM (Globální Systém pro Mobilní komunikaci) za účelem zabránění komunikace je v rozporu s § 88 odst. 1 a 8 zákona č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů.

Efekt by jistě mělo také zpřísnění dohledu během testu. Někteří dotazovaní studenti zmiňovali, že učitel mnohdy ani nemá o zabezpečení zájem a stává se, že si dohlížející pedagog během zkoušky čte. Pro minimalizaci podvádění by bylo vhodné

namotivovat pedagogy k lepšímu sledování situace během testování. Na některých univerzitách již zavedli také sledování studentů kamerovým systémem. I toto opatření však naráží na českou legislativu.

Závěr

Výsledky předkládané bakalářské práce potvrzují závěry řady českých i zahraničních studií, že podvádění v akademickém prostředí je rozšířeným jevem a měla by se mu věnovat pozornost. Ačkoli byl výzkum zaměřen pouze na jednu z fakult Českého vysokého učení technického v Praze a výsledky nelze zobecnit na celou populaci, mohou být výstupy této práce považovány za jakýsi varovný impuls.

Cílem práce bylo zjistit jaké formy elektronického podvádění studenti využívají, jak často se uchylují k podvádění a jak si toto neetické chování odůvodňují.

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že 97 % respondentů použilo během svého vysokoškolského studia alespoň jednou některou z forem elektronického podvádění. Jelikož některé činnosti nejsou dotazovanými studenty považovány za podvádění, studenti si mnohdy ani neuvědomovali, že se dopouštějí nečestného jednání. Nejčastějším prohřeškem za pomoci elektronických zařízení bylo zjišťování testových otázek před testem prostřednictvím sociálních sítí.

Právě k vyhledávání informací o zápočtech a zkouškách na internetu zaujímají studenti velmi benevolentní postoj (56 % dotazovaných studentů to nepovažuje za podvod). Podobně se staví také k učení se na test pouze podle předem získaných otázek (68 % respondentů to nepovažuje za podvod). Shovívavě studenti přistupují také k „drobnému“ plagiátorství. Zkopírování 1-2 vět bez uvedení citace považuje za vážné porušení pravidel pouze 5 % respondentů, přičemž 25 % uvedlo, že toto jednání nepovažuje za podvod. 10 % dotazovaných si také myslí, že ani zkopírování celého textu z internetu není podvádění.

Existuje celá řada faktorů, které ovlivňují výskyt podvádění v akademickém prostředí. Jedná se o faktory individuální (pohlaví, věk atd.) i kontextové (etický kodex a politika školy, role vrstevníků atd.). V předkládané bakalářské práci byl z těchto faktorů vybrán pouze vliv podvádění u spolužáků a sledována byla jeho spojitost s vlastním podváděním dotazovaných studentů. Všichni respondenti uvedli, že své spolužáky viděli podvádět nebo ví, že podvádějí. Nejčastěji se jednalo o použití taháku, ať už ručně psaného nebo elektronického. Závislost byla posuzována pomocí Pearsonova korelačního koeficientu, přičemž výpočet potvrdil silnou pozitivní korelaci mezi pozorováním podvádění u spolužáků a vlastním podváděním.

V práci byly posuzovány také důvody proč se studenti k podvádění uchylují. Nejvíce respondentů souhlasilo s tvrzeními, že podváděli, jelikož nechtěli zkoušku či zápočet opakovat nebo protože chtěli dosáhnout lepšího výsledku. Polovina dotazovaných také odpovídala, že se uchýlila k podvodu, protože jim předmět přišel zbytečný nebo byl pro ně příliš obtížný.

Zcela zabránit podvádění je v podstatě nemožné, ale existují možnosti pro jeho omezení. Jak říká Ma a kol. (2008): „*Podvádělo se vždy a zřejmě i vždy bude, jen se mění způsoby, kterými studenti podvádějí.*“

Vzhledem k tomu, že panují nejasnosti v tom, co je a není podvádění, bylo by vhodné jasně definovat pravidla a normy, kterými by se studenti měli řídit. Škola by měla určit jakého chování by se studenti měli vyvarovat a jaké sankce jim hrozí, pokud se budou chovat v rozporu s požadavky školy.

Jako vhodná prevence podvádění se jeví obměna zadání zápočtů a zkoušek. Výzkum také potvrdil, že je důležitá motivace studentů. Studenti více podvádějí v předmětech, které jim přijdou zbytečné a nepřínosné. Možnost pro omezení podvodného chování vidím také ve změně formulace testových otázek a zadání seminárních prací. Dle výsledků dotazníkového šetření by studenti ocenili větší orientaci na praxi, individuální zadání projektů a úlohy vyžadující kritické myšlení.

Seznam použité literatury

1. Ashworth, Peter; Bannister, Philip; Thorne, Pauline. Guilty in whose eyes? University students' perceptions of cheating and plagiarism in academic work and assessment. *Studies in higher education*, 1997, 22(2), 187-203.
2. Babbie, Earl R. The practice of social research. Balmond (CA): Wadsworth, Inc. 1983. Citováno dle Gavora (2000).
3. Cizek, Gregory J. Detecting and preventing classroom cheating: Promoting integrity in assessment. *Corwin Press*, 2003. Citováno dle Mareš (2005)
4. **Červená, Marie.** Elektronické podvádění studentů ve škole. Praha, 2015. Bakalářská práce. České vysoké učení technické v Praze. Masarykův ústav vyšších studií.
5. Davis, Michelle R. Preventing Digital Cheating: Adaptive Tech., Secure Browsers Aim to Curb Student Cheating. *Education Week*. 2014, 2. 34-35.
6. Davis, Stephen F.; Drinan, Patrick F.; Gallant, Tricia Bertram. *Cheating in school: What we know and what we can do*. John Wiley & Sons, 2011.
7. Dobrovská, D. Psychological aspects of the student internet (mis) use. *Engineering competencies—traditions and innovations. Proceedings of the 37th international IGIP Symposium. Moscow, 2008*, 78-79.
8. Dobrovská, D. Studentské podvádění pomocí elektronických prostředků. *Aula: revue pro vysokoškolskou a vědní politiku*. 2006, Sv. 4.
9. Eisenberg, Jacob. To cheat or not to cheat: effects of moral perspective and situational variables on students' attitudes. *Journal of moral education*, 2004, 33(2), 163-178.
10. Emrová, Lenka. *Sociální psychologie*. 2010. Katedra inženýrské pedagogiky. Masarykův ústav vyšších studií. ČVUT v Praze
11. Etický kodex Českého vysokého učení technického v Praze.
12. Fonseca, Lars. „Všichni vědí, že opisovat se nemá, ale stejně to každý dělá.“ Pedagogický pohled na paradoxy „férového“ opisování: „Everybody knows that cheating is wrong, but everybody does it anyway“: Educational paradoxes of fair cheating. *Studia paedagogica*, 2013, 18(2-3), 73-92.
13. Gavora, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
14. Harper, Mary G. High tech cheating. *Nurse Education in Practice*, 2006, 6(6), 364-371.
15. Hendl, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat: Analýza a metaanalýza dat*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006. 583 s. ISBN 80 – 7367 – 123 – 9.
16. Jensen, Lene Arnett, a kol. It's wrong, but everybody does it: Academic dishonesty among high school and college students. *Contemporary Educational Psychology*, 2002, 27(2), 209-228.
17. Jones, L.R. a kol. Academic Dishonesty, Cheating, and Plagiarism. Humanities and Communication Dpt., 2001. *Florida Institute of Technology*, Melbourne, Florida.

18. Keresztury, Balázs; Cser, László. New cheating methods in the electronic teaching era. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2013, 93, 1516-1520.
19. Lathropp, Ann; Foss, Kathleen. *Student cheating and plagiarism in the Internet era. A wake-up call*. Libraries Unlimited, Inc., PO Box 6633, Englewood, CO 80155-6633, 2000.
20. Ma, Hongyan Jane; Wan, Guofang; Lu, Eric Yong. Digital cheating and plagiarism in schools. *Theory Into Practice*, 2008, 47(3), 197-203.
21. **Mareš, Jiří**. Tradiční a netradiční podvádění ve škole. *Pedagogika*, 2005, 55(2), 310-335.
22. **Matoušek, Jan**. *(Elektronické) podvádění studentů ve škole*. Praha, 2016. Bakalářská práce. České vysoké učení technické v Praze. Masarykův ústav vyšších studií.
23. McCabe, D. L.; Treviño, L. K. Academic dishonesty: Honor codes and other contextual influences. *The Journal of Higher Education*, 1993 64, 522–538.
24. McCabe, Donald L.; Butterfield, Kenneth D.; Treviño, Linda K. *Cheating in college: Why students do it and what educators can do about it*. JHU Press, 2012.
25. McCabe, Donald L.; Feghali, Tony; Abdallah, Hanin. Academic dishonesty in the Middle East: Individual and contextual factors. *Research in Higher Education*, 2008, 49(5), 451-467.
26. Metodický pokyn č. 1/2009 O dodržování etických principů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací
27. Molnar, Kathleen K.; Kletke, Marilyn G.; Chongwatpol, Jongsawas. Ethics vs. IT ethics: Do undergraduate students perceive a difference?. *Journal of Business Ethics*, 2008, 83(4), 657-671.
28. Murdock, T. B.; Miller, A. D.; Goetzinger, A. Effects of classroom context on university students' judgments about cheating: mediating and moderating processes. *Social Psychology of Education*, 2007. 10(2), 141–169.
29. Nonis, Sarath; Swift, Cathy Owens. An examination of the relationship between academic dishonesty and workplace dishonesty: A multicampus investigation. *Journal of Education for business*, 2001, 77(2), 69-77.
30. Pabian, Petr. Why 'cheating' research is wrong: new departures for the study of student copying in higher education. *Higher Education*, 2015, 69(5), 809-821.
31. Panáková, Marie. *Fenomén podvádění ve školách. Faktory ovlivňující podvádění studentů na středních školách v Pardubickém kraji*. Brno, 2011. Diplomová práce, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd.
32. Preiss, Marek; Nohavová, Alena; Stuchlíková, Iva. Poctivost a podvádění během vysokoškolského studia. *Elektronický časopis ČMPS*, 2013.
33. **Římánková, Anna**. *Faktory ovlivňující podvádění studentů středních škol*. Brno, 2015. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd.

34. **Římánková, Anna; Sedláček, Martin.** Vybrané strategie podvádění žáků a autoregulace učení. *Studia paedagogica*, 2016, 21(3), 107-129.
35. Stephens, Jason M.; Yyung, Michael F.; Calabrese, Thomas. Does moral judgment go offline when students are online? A comparative analysis of undergraduates' beliefs and behaviors related to conventional and digital cheating. *Ethics & Behavior*, 2007, 17(3), 233-254.
36. **Šimandl, Václav.** Detection of cheating in online contest. *Journal of Technology and Information Education*, 2014, 2. ISSN 1803-537X.
37. **Tomášková, Veronika.** *Postoje vysokoškolských studentů k fenoménu podvádění.* Brno, 2013. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.
38. **Vaněček, David; Dobrovská, Dana; Duchovičová, Jana; Kozík, Tomáš; Svoboda, Emanuel; Švarcová, Iva.** *Didaktika technických odborných předmětů.* Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2016. ISBN 978-80-01-05991-3.
39. Vonkova, Hana; Bendl, Stanislav; Papajoanu, Ondrej. How students report dishonest behavior in school: Self-assessment and anchoring vignettes. *The Journal of Experimental Education*, 2017, 85.1: 36-53.
40. Vrbová, Jana. Jak a kdy žáci omlouvají své špatné chování ve škole: role morálního vyvážení se a netralizace v kontextu školního podvádění starších žáků /How and when pupils excuse their bad behavior at school: Role of moral opting out and neutralization in the context of school cheating in older pupils. *Ceskoslovenska Psychologie*, 2014, 58(5), 455.
41. Vrbová, Jana. *Školní podvádění starších žáků: od explorativního výzkumu k strukturálnímu modelu. Pilotní studie.* České Budějovice, 2013. Disertační práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta.
42. Vrbová, Jana; Stuchlíková, Iva. Školní podvádění starších žáků: Pilotní studie. *Pedagogika*, 2012, 62(3), 317-331.
43. Whitley, B.e. Jr. Factors associated with cheating among college students. *Research in Higher Education*. 1998, vol. 39, s. 235–274.
44. Zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů

Seznam obrázků

Obrázek 1 Rozdělení respondentů dle pohlaví a fáze studia	27
Obrázek 2 Čas vyplňování dotazníku.....	27
Obrázek 3 Jaké způsoby preferují student, pokud podvádí.....	28
Obrázek 4 Četnost vybraných druhů elektronického podvádění.....	29
Obrázek 5 Frekvence, s jakou se respondenti dopouštěli uvedených činností.....	31
Obrázek 6 Pohled respondentů na podvádění jejich spolužáků.....	33
Obrázek 7 Srovnání podvádění respondentů a jejich spolužáků.....	35
Obrázek 8 Názory respondentů na jednotlivé nečestné činnosti	37
Obrázek 9 Důvody, které vedly respondenty k podvádění	39

Seznam tabulek

Tabulka 1 Konkrétní postupy studentského podvádění	11
Tabulka 2 Faktory ovlivňující podvádění studentů)	14
Tabulka 3 Faktory ovlivňující podvádění	15
Tabulka 4 Frekvence jednotlivých druhů podvádění	32
Tabulka 5 Podvádění u spolužáků	34
Tabulka 6 Podvodné činnosti řazené dle postojů respondentů	38
Tabulka 7 Důvody studentského podvádění	41
Tabulka 8 Opatření proti podvádění studentů na vysoké škole	42

PŘÍLOHA

Elektronické podvádění studentů na vysoké škole

Vážení studenti,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění dotazníku na téma: Elektronické podvádění studentů na vysoké škole. Data, získaná pomocí tohoto výzkumu, využiji pro zpracování mé bakalářské práce na Masarykově ústavu vyšších studií, ČVUT v Praze (obor: Učitelství odborných předmětů). Dotazník je zcela anonymní.

Děkuji Vám za spolupráci a přeji hodně štěstí při studiu.

Kristýna Soukupová

Jsem/Byl(a) jsem studentem Fakulty stavební, ČVUT v Praze

- ano
 ne

Vyberte v jaké fázi studia nyní na Fakultě stavební jste:

- Bakalářské studium
 Magisterské studium
 Ukončené studium - do 3 let od státní závěrečné zkoušky
 Ukončené studium - více než 3 roky od státní závěrečné zkoušky

Vyberte vaše pohlaví

- žena
 muž
 jiné

Vyberte možnost, která vás nejvíce vystihuje:

- Nikdy jsem během mého vysokoškolského studia nepodváděl/a
- Podváděl/a jsem pouze 1x za své vysokoškolské studium
- Pokud podvádím, nepoužívám nikdy elektronická zařízení (používám např.:psaný tahák, opisování od spolužáků atd.)
- Pokud podvádím, používám vždy elektronické zařízení (mobilní telefon, počítač, internet atd.)
- Pokud podvádím, používám jak elektronická zařízení (mobilní telefon, počítač, internet,atd.), tak klasické metody (psaný tahák, opisování od spolužáků atd.)

Považujete uvedené činnosti za podvádění? Označte o jak závažné porušení pravidel se podle vás jedná (0% - nejedná se o podvádění, 25% - nevýznamné podvádění, 50% - mírné porušení pravidel, 75% - značné porušení pravidel, 100% - vážné porušení pravidel).

	0%	25%	50%	75%	100%
opisování z elektronického taháku (flash disk, mobilní telefon, kapesní počítač, atd.)	☐	☐	☐	☐	☐
využití zvukového taháku (MP3, discman)	☐	☐	☐	☐	☐
posílání odpovědí prostřednictvím SMS zpráv	☐	☐	☐	☐	☐
opsání odpovědi z obdržené SMS zprávy	☐	☐	☐	☐	☐
vyfocení nebo opsání zadání testu a jeho šíření na internetu	☐	☐	☐	☐	☐
zjišťování testových otázek prostřednictvím soc. sítí	☐	☐	☐	☐	☐
učení na test pomocí předem získaných testových otázek	☐	☐	☐	☐	☐
zpracování předem získaných testových otázek a jejich odevzdání při testu	☐	☐	☐	☐	☐
hledání odpovědí na internetu během testu	☐	☐	☐	☐	☐
domlouvání se během testu v diskuzních skupinách	☐	☐	☐	☐	☐

	0%	25%	50%	75%	100%
zkopírování 1-2 vět bez uvedení citace	☐	☐	☐	☐	☐
zkopírování cizího textu bez uvedení citace	☐	☐	☐	☐	☐
odevzdání práce stažené z internetu	☐	☐	☐	☐	☐
psaní testu přes vzdálenou plochu	☐	☐	☐	☐	☐
vyplnění testu pod cizími přihlašovacími údaji	☐	☐	☐	☐	☐

Dopustil/a jste se někdy tohoto jednání? Vyberte odpověď, která vás nejvíce vystihuje.

	NIKDY jsem toto neudělal/a	udělal/a jsem to POUZE 1x	ano, činím takto OPAKOVANĚ
opisování z ručně psaného taháku	☐	☐	☐
opisování z elektronického taháku (flash disk, mobilní telefon, kapesní počítač, atd.)	☐	☐	☐
opisování od spolužáka	☐	☐	☐
využití zvukového taháku (MP3, miniaturní vysílačka, handsfree atd.)	☐	☐	☐
posílání odpovědí či opisování přes SMS zprávy	☐	☐	☐
vyfocení zadání testu nebo sdílení zadaných otázek na internetu	☐	☐	☐
zjišťování testových otázek prostřednictvím soc. sítí	☐	☐	☐
zpracování předem získaných testových otázek z internetu a jejich odevzdání při testu	☐	☐	☐
hledání odpovědí na internetu během testu	☐	☐	☐
domlouvání se během testu v diskuzních skupinách	☐	☐	☐

	NIKDY jsem toto neudělal/a	udělal/a jsem to POUZE 1x	ano, činím takto OPAKOVANĚ
zkopírování části cizího textu bez uvedení citace	☐	☐	☐
odevzdání práce stažené z internetu	☐	☐	☐
psaní testu přes vzdálenou plochu nebo vyplnění testu pod cizími přihlašovacími údaji	☐	☐	☐

Víte o někom z vašich spolužáků , kdo se dopustil toho jednání? Vyberte nejvhodnější odpověď.

	VIDĚL/A jsem své spolužáky takto podvádět	NIKDO z mých spolužáků se tohoto jednání nedopustil	NEVIDĚL/A jsem své spolužáky při této činnosti, ale VÍM ŽE TAKTO PODVÁDĚJÍ
použití ručně psaného taháku	☐	☐	☐
opisování z elektronických zařízení (mobilní telefon, PC atd.)	☐	☐	☐
opisování od spolužáka	☐	☐	☐
využití zvukového záznamu k podvádění	☐	☐	☐
sdílení testových otázek na internetu	☐	☐	☐
odevzdání předem připravených otázek	☐	☐	☐
opsání části textu nebo celé práce z internetu	☐	☐	☐
nabourání se do učitelova počítače	☐	☐	☐

Pokud jste podváděl/a, jaký důvod vás k tomu vedl? Vyberte u každé z možností, do jaké míry vás toto jednání vystihuje (0% - naprosto neplatí, 25% - spíše neplatí, 50% - nevím, 75% - spíše platí, 100% - naprosto platí).

	0%	25%	50%	75%	100%
Chtěl/a jsem se pouze ujistit, že mám odpovědi dobře	☐	☐	☐	☐	☐
Chtěl/a jsem dosáhnout lepšího výsledku	☐	☐	☐	☐	☐
Nechtěl/a jsem test opakovat	☐	☐	☐	☐	☐
Nechtěl/a jsem zklamat své okolí	☐	☐	☐	☐	☐
Předmět byl pro mě příliš obtížný	☐	☐	☐	☐	☐
Předmět jsem považovala za zbytečný	☐	☐	☐	☐	☐
Neměla jsem dostatek času na přípravu, kvůli učení na jiné předměty	☐	☐	☐	☐	☐
Neměl/a jsem dostatek času na přípravu, jelikož mám jiné priority (práce, koníčky atd.)	☐	☐	☐	☐	☐
Byl to spontánní čin, jelikož to situace dovolovala	☐	☐	☐	☐	☐
Podváděl/a jsem, protože to dělají všichni	☐	☐	☐	☐	☐

	0%	25%	50%	75%	100%
Při odhalení mi hrozil pouze nízký nebo žádný trest	☐	☐	☐	☐	☐
Učitel neměl o zabezpečení zájem	☐	☐	☐	☐	☐
Věděl/a jsem, že učitel hodnotí nespravedlivě	☐	☐	☐	☐	☐

Jaké změny by podle vás mohly vést k omezení výskytu elektronického podvádění na vysokých školách?

